Historier om Postvæsnet og Telefonvæsnet i Barrit og Vrigsted sogne

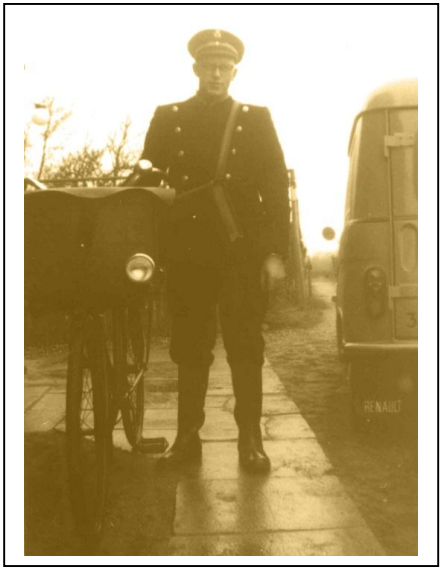

Barrit-Vrigsted Lokalarkiv

40-års jubilæumsskrift 2016

Redaktør: Karsten Bjerreskov, arkivleder for Barrit-Vrigsted Lokalarkiv og formand for Barrit-Vrigsted Lokalhistoriske Forening. Henvendelser vedrørende skriftet eller dets indhold til: karsten@bjerreskov.com eller tlf. 22 99 55 97.

Kopiering kun med angivelse af kilden. Da skriftet, som nævnt i indledningen, er at betragte som et ”arbejdspapir”, bør oplysningerne tjekkes før brug i anden sammenhæng.

Barrit-Vrigsted Lokalarkiv, Kirkebro 4A(Sognegården), 7150 Barrit.
Lokalarkivet er åbent den sidste torsdag i måneden kl. 19-21 og den 3. mandag i måneden kl. 9-11. Dog ikke i skoleferier; men også åbent efter aftale. Kontakt formanden.

Barrit-Vrigsted Lokalhistoriske Forenings bestyrelse:
Formand: Karsten Bjerreskov, Nørrestrandsgade 5G, 8700 Horsens. Tlf. 22 99 55 97. E-mail: karsten@bjerreskov.com
Kasserer og sekretær: Per Mogensen, Dynnesvej 19, 7150 Barrit. Tlf. 75 69 10 58, E-mail: permogensen@live.dk
Bestyrelsesmedlem: Niels Peder Kjerkegaard, Fennen 11, 7150 Barrit. Tlf. 75 69 17 51, E-mail: niels-peder@mail.dk

Aktive i lokalarkivet – udover bestyrelsen:
Erik Nielsen, Rosenvænget 22, 7130 Juelsminde.
Marie Pilskog, Randvej 14, Staksrode, 7150 Barrit
Hans Ole Pallesen, Nedervej 1, Vrigsted, 7140 Stouby

Tilknyttede assistenter med særlige opgaver:
Janni Würtz Maise, Barrit Langgade 120, 7150 Barrit.
Carsten Schiller, Lundevej 9, Vrigsted, 7140 Stouby.

Forsidebilleder: Landpost Peter Frederiksen, Vrigsted, mellem cykel og bil, 1967 og centralbestyrer Thyra Petersen, Barrit, ved centralbordet, ca. 1960.

Indhold:

Indledning
Postvæsenets udvikling i Barrit og Vrigsted sogne
Posthusene og ruterne
De ansatte
Telefonvæsenets udvikling i Barrit og Vrigsted sogne
Centralerne
De ansatte

Indledning:

Dette årsskrift er forbeholdt en fremstilling af historien om - og historier om - postvæsenet og telefonvæsenet i Barrit-Vrigsted Kommune. Det er to væsner, som nåede helt ud i den yderste afkrog af landet - helt ud på den anden side af Mads og Maren i Kæret!

Postvæsenet var fra starten i 1624 tænkt som et væsen, der skulle lette statens kommunikation med borgerne, borgernes indbyrdes kommunikation og med tiden blev det også et formål at lette den offentlige samfærdsel. Når postvognen alligevel kørte, kunne den lige så godt tage nogle mennesker med! Postvæsenet er over dets 400-årige historie blevet både udviklet og næsten afviklet. På den baggrund kan det være interessant at se på, hvordan det udvikledes og virkede ude i den yderste kvist på den yderste gren i Barrit-Vrigsted Kommune. Hvad er det vi kommer til at mangle?

Bedømmelsen af Graham Bell's opfindelse, telefonen, var ikke udelt positiv, da den blev præsenteret i 1876. Den blev i nogle kredse betegnet som "et stykke videnskabeligt legetøj uden kommerciel værdi". Ikke desto mindre gik der kun 3 år, før det første telefonselskab så dagens lys i København, og ca. 20 år senere havde den første borger i Barrit-Vrigsted Kommune telefon i sit hjem. Telefonen nedbrød tid og afstand i menneskers kommunikation. Man kunne henvende sig og samtale i det øjeblik, hvor behovet meldte sig. Og den udvikling er slet ikke færdig; men den historie, som vi vil fortælle er om dengang, da der var mennesker involveret i formidlingen af disse samtaler. De var nøglepersoner i lokalsamfundet på samme måde som landposten, og deres centrale arbejdsfelt var for begges vedkommende "at formidle kommunikation".

Nu hvor postvæsenet næsten er afviklet, er telefonvæsenet udviklet til et næsten uigenkendeligt niveau af øjeblikkelig kommunikation, underholdning, overvågning og aktivitet. Forsvandt der noget undervejs? – kan man spørge. Vi prøver at fortælle historien om hvordan det var, så må læseren selv bedømme.

De tidsmæssige rammer for fremstillingen er de tidspunkter, hvor lokale personer ansættes i væsnerne og de tidspunkter, hvor den sidste lokale ansættelse ophører. God fornøjelse med læsningen!

Årsskriftets indhold har grundlag i arkivalier i lokalarkivet, beretninger fra byvandringerne og enkeltpersoner fra andre sammenhænge, opslag i arkivalier på internettet f.eks. tinglysningsprotokoller og kirkebøger på www.arkivalieronline.dk, det offentliges ejendomsdata på internettet www.ois.dk og en foreløbig opsamling af den tilgængelige viden til brug for bilorienteringsløbet i 2016. Trods det omfattende grundmateriale og det lige så omfattende arbejde med at sortere i kilderne, formulere fremstillingen og redigere opsætningen, så er dette arbejde ufuldstændigt og sikkert også fejlbehæftet.

Vi håber at læserne vil kommentere, supplere og rette, når I oplever, at I er i besiddelse af viden, der er mere korrekt, mere relevant, mangler i fremstillingen eller kan give fremstillingen en ny vinkel.

Skriftet vil blive lagt på arkivets hjemmeside, og den version kan opdateres løbende, hvorimod dette papirbårne årsskrift må blive stående i al sin ufuldkommenhed.

Tak for hjælp med supplerende beretninger til de personer, der er nævnt i forbindelse med artiklerne og for meget hjælp til research, gennemlæsning og kommentarer til de aktive i arkivet.

Det Kongelige Danske Postvæsen

Postvæsenets historie

Herunder er gengivet nogle få årstal, der – meget kort – beskriver postvæsenets udvikling, indtil der blev oprettet et brevsamlingssted i Barrit.

1624 Det Kongelige Danske Postvæsen blev grundlagt af Christian IV.

1800-tallet Videre udbringning fra postvognen eller postskibet foregik via ”sogneposten” eller en ”privatpost”. Sogneposten var en person, der blev udpeget til at hente og bringe post ved nærmeste brevsamlingssted - og også bringe posten ud til modtagerne. Privatposten gjorde det samme, men som egen forretning.

1851 Postreform bl.a. med indførelse af frimærker og beslutning om udbredelse af brevsamlingssteder til effektivisering og udvikling af kommunikationen mellem stat og embedsmænd, stat og borgere og borgere indbyrdes - i det nye demokrati. Grundloven var kun 2 år gammel.

1852 De første ”brevsamlingssteder” blev oprettet på landet.

Barrits ”Posthuse”:

1878 Barrit fik ”Brevsamlingssted” under Horsens Postkontor før alle andre landsbyer i Bjerre Herred. Først 4 år senere oprettedes det næste brevsamlingssted i Bjerre Herred i Lindved. Det var underlagt postkontoret i Vejle!

Brevsamlingsstedet i Barrit var Postgården / nuv. Barrit Langgade 65, der også bærer det mere kendte navn ”Pedersminde”.

”Brevsamlingssteder” var de ældste ”institutioner” i lokalsamfundene. De var adresser, hvor postvognen gjorde holdt og afleverede og

B2013197 Pedersminde i Barrit, ca. 1915.

medtog forsendelser til og fra det område, som brevsamlingsstedet dækkede. Postvognen var samtidig den første offentlige transport ud i landdistrikterne.

Forsendelsens transport til og fra brevsamlingsstedet var ”sognets problem”. Det var almindeligt med en ”sognepost”, der gik eller red til nærmeste brevsamlingssted / posthus. Han var udnævnt eller udpeget til at varetage denne funktion én eller flere gange om ugen. Med oprettelsen af et brevsamlingssted med daglig udveksling af post i Barrit, blev kommunikationen gjort meget lettere, og behovet var selvforstærkende.

En vigtig årsag til Barrits fremrykning på landkortet over postruter skal nok søges i egnens forholdsvis store repræsentation i landets ting, og Barritskov Gods har sikkert også spillet en rolle. I en næsten samtidig lokal vise om lokalsamfundene langs Juelsmindebanen berømmes Barrit-Vrigsted for sine mange politikere. Det blev faktisk en mærkesag for enhver folketingsmand, valgt på landet, at få opgraderet postbesørgelsen på hjemegnen. De første omdelingsruter blev etableret – på Sjælland - i 1876-77, og langt op i 1880-erne var der store områder i Jylland, hvor man endnu ikke turde drømme om dette fantastiske fremskridt. Men Barrit var altså med fra 1878.

Om Haugård/Postgården/Pedersminde i slutningen af 1800-tallet (med baggrund i Viggo Nielsen: Over Barrit):
Rasmus Bøttger Christensen Thorborg ejede Postgården fra 1871 til 1901, og i perioden 1878 – 1884 holdt postvognen fra Horsens også pause i gården. Rasmus Thorborg blev født 5/7 1849 i Over Barrit som søn af Christen Nielsen Thorborg og Ane Jensdatter. De fik 5 børn der blev voksne.
Rasmus (1849-1929) købte gården ”Haugård” i Barrit By fri af Barritskov (Den sidste fæster var hans svigerfar, Peder Pedersen – sandsynligvis deraf navnet ”Pedersminde”) Han var altså gift med en datter fra gården, og de havde en plejesøn, Kristian Kristensen fra Tved ved Holstebro. Denne tilføjede ”Thorborg” til sit eget navn, blev senere barber og telefonbestyrer i Barrit. Rasmus købte 1901 et hus i Hyrup og blev købmand der. Han døde d.13/3 1929 på Hornsyld Sygehus og blev begravet på Barrit Kirkegård.
1879 Brevsamlingsstedet blev hurtigt forfremmet til ”Postekspediti-

on” med en ansat stab. Der var tilsyneladende fra starten ansat 1 postekspeditør og 3-4 gående landpostbude ved ekspeditionen i Barrit.

Postvognen kørte fra Horsens tidligt om morgenen og ankom til Barrit 3½ time senere. Der blev holdt hvil i Postgården, indtil hest, kusk og vogn sidst på eftermiddagen returnerede til Horsens med dagens post og eventuelle passagerer.

Den ”unødvendigt” lange pause i Barrit gav tid til hestens hvil. Der må have været en aftale med Postgårdens ejer om foder, græsning og måske en bås i stalden; men endnu vigtigere gav pausen tid til forsendelsernes udbringning og indsamling af post fra egnens beboere - post der skulle med vognen tilbage til Horsens til omdeling eller videreforsendelse.

1884 Horsens-Juelsminde Jernbane begyndte sin virksomhed. Der oprettedes postekspeditioner eller brevsamlingssteder langs banen, og det første tog om morgenen medbragte forsendelser til udbringning. Barrits postekspedition flyttedes til stationsbygningen i Barrit St. og blev 1902 opgraderet til ”posthus” med en postmester som leder. Der var også - i hvert fald noget af tiden de næste 100 år - ansat 1 pakkemester, og Barrit-Vrigsted-området blev opdelt i 6 ture med hver sin gående landpost.

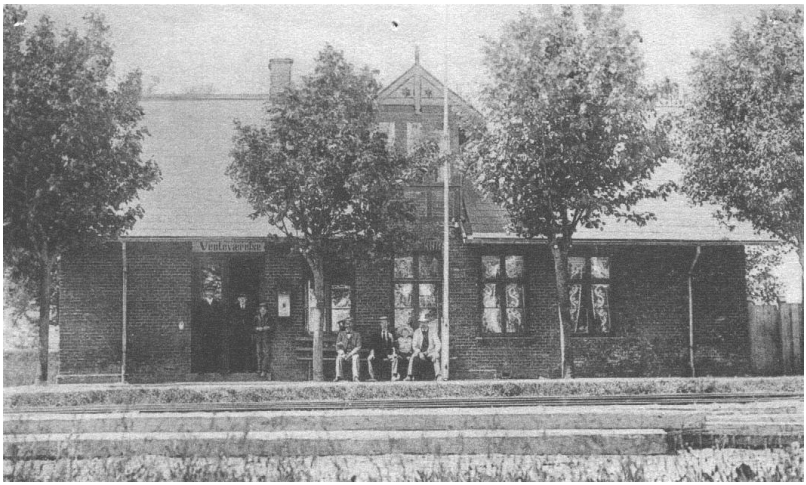

1991-B068 Barrit St.’s station og posthus, 1910.

Ud over tilskuddet af mennesker og nye jobs var der andre væsentlige følger af jernbanen og tidens lovgivning. Der blev indført næringsfrihed, hvilket betød at håndværkere og handlende kunne nedsætte sig og drive deres forretning i landsbyer. Tidligere skulle man være tilknyttet et lav i en købstad. Mølleriet blev også frigivet. Barrit Station blev bygget i det område, der hed Breth Mark. Der fandtes ikke et eneste hus i Breth Mark i 1884. I 1940-erne var der 46 handlende og håndværkere i byen – og Barrit Andelsmejeri, der lå lige overfor stationen. I slutningen af 1930-erne var der ansat 14 lærlinge i forretninger og virksomheder i Barrit St.

Barrit St. set fra Overmarksvej, ca. 1900. Nybyggerbyer er uden træer! Bemærk, at toget holder ved perronen til venstre for stationsbygningen lidt til venstre for midten.

Opblomstring af stationsbyerne betød en væsentlig forøgelse af postmængden fra slutningen af 1800-tallet til langt op i 1900-tallet. Men efter ”nybygger-årene” blev det hverdag og driften kunne rationaliseres.

1908 Der indførtes daglig omdeling til alle landets husstande og ca. samtidig tildeltes landpostbudene cykler – eller de fik tilskud til at holde deres egne cykler, så dette vigtige redskab til at transportere posten ud til husstandene til enhver tid var i god stand.

1919 Landpostbudene blev tjenestemænd

1921: Det ser ud som om Barrits Posthus blev nedgraderet til post-

ekspedition med en postekspeditør, der var underlagt postmesteren i Juelsminde. Det ses også i stillingsbetegnelserne i folketællingslisterne at posthusets leder ikke længere var postmester, men postekspeditør. Posthusets brugere og kunder har formentlig ikke kunnet mærke nogen forskel. Det hele kørte som en meget velsmurt maskine – i mange år!

1957 Horsens-Juelsminde Jernbane blev nedlagt. Det så ud som en enorm ændring, der kunne ødelægge alt det opbyggede. Men mange vognmænd var allerede ved at æde sig ind på transporten og buslinjer skød op og gennemkrydsede landet med transportmuligheder - for slet ikke at tale om privatbilismen.

Forsendelser til og fra Barritområdet blev omlagt, så man nu modtog posten med rutebilen fra Vejle. Den fordelte post til postekspeditionerne i Stouby, Barrit og Juelsminde, der også i 1967 blev tildelt "Vejle-postnumre": 7140, 7150 og 7130 – Vejle har og havde 7100.

Postekspeditøren købte stationsbygningen og fortsatte sit arbejde, ligesom postbuddene fortsatte deres arbejde: Modtage og sortere posten til ruterne, cykle rundt på ruten, aflevere post, ordne økonomiske transaktioner, aflevere modtaget post og afregne med postekspeditøren ved hjemkomsten til Barrit St.

Beretning 1 *v. Palle V. Nielsen:*

Arbejdsforholdene var efter banens lukning ikke idéelle: I budstuen, hvor sorteringen og evt. ventetid foregik, var der hverken adgang til toilet eller håndvask. Hænderne kunne godt være temmelig sorte efter sortering af aviser med frisk tryksværte; men adgang til de sanitære forhold – også toiletbesøg - var i postekspeditørens private badeværelse med adgang gennem soveværelset.

Beretning 2 *v. Preben T. Rasmussen:*

I gamle dage skulle man jo ind med posten – breve, pakker, blade, aviser m.v. - til borgerne. Det medførte af og til nogle meget lange dage. F.eks. hvis d. 5. i måneden faldt på en onsdag! Den 5. skulle elregningen betales og Juelsminde Avis udkom om onsdagen. Det betød, at når man kom med avisen, så var der også lige en elregning, der skulle ordnes og betaling modtages – og afregnes når man kom tilbage til postkontoret.

Hvis der var unøjagtigheder i regnskabet, skulle det hele gen-

nemgås igen med postekspeditøren. Kunne man stadig ikke finde uoverensstemmelsen skulle man dagen efter ind og spørge alle de steder, hvor man havde været inde og ordne en postforretning – om de havde registreret noget "unormalt"?
Hvis fejlen stadig var uopklaret – og en mangel i regnskabet – kunne man søge postmesteren om "eftergivelse af gælden".
***Beretning 3** v. Preben T. Rasmussen:*
Der var faktisk en del gods til og fra Barrit St. Først og fremmest til og fra mejeriet på den anden side af gaden. Købmanden havde også foderstofforretning og tømmerhandel, hvor der kom gods med banen. Der blev også læsset svin til slagteriet i Horsens fra læsserampen ved stationen m.m. - og selvfølgelig banepakker og post. DSB-gods fortsatte nogle år efter Juelsmindebanens nedlæggelse med at bringe og hente gods fra stationens pakhus.
Ca. 1970 Gadenavne indførtes over hele landet i forbindelse med den første kommunalreform.

Den materielle udvikling:

Fra starten gik landposten rundt på sin rute. I 1908 vedtog man "daglig omdeling til alle landets husstande" og det medførte, at landposten blev cyklende. Han fik tilskud til at holde en cykel – eller en cykel stillet til rådighed – så han hurtigere kunne transportere posten ud til husstandene. Nogle steder fik landposten efterhånden knallert og omkring 1970 begyndte man at indføre postbiler til ruterne. Så sent som 1985 blev den ene af de 3 ruter i Barrit-området og en siderute dog stadig kørt på cykel.

Postruter i Barrit Postdistrikt omkring 1970:

1. **Randruten:** Forløb fra Barrit St., ca. 1965: Barrit Stationsvej til Barrithule. Barrit Langgade østpå fra Fattiggården (Barrit Langgade 84), Barritskovvej til Barritskov. Ud til Skovriddergården / Korsbækdal ad poststi/markvej fortsætte ad Korsbækdal(vej) og Randvej til nr. 5(Elkærsminde). Poststi over Elkær Mose til Randvej 4, 6 og 1 (Lykkegård). Lykkevej til Barrit Langgade, Vævergade, Gramtangevej og tilbage til Barrit St. til afregning. Randruten var den bedst betalte rute og også den rute, der først blev tildelt en bil til udbringning af forsendelserne.
2. **Staksroderuten:** Forløb fra Barrit St., ca. 1972: Blæsbjergvej til Vejlevej (nr. 57, Fredensminde), Barrithule og Koksvang, Over

Barrit til præstegården (præsten skulle fra gammel tid have posten så tidligt som muligt). Tilbage til og ned ad Høkervej, Staksrodevej til Staksrode og Randvej (til nr. 11). Tilbage til Staksrode og Staksrodevej til Stenhøj Led. 2 ejendomme på Rosenvoldvej, Smedskærlund til bækken i Smedskær, op gennem Smedskær til Barrit Langgade til Præstegården. Vejlevej (præstegårdsforpagter-ejendommen) og Kirkebro (nr. 6). Tilbage til Barrit St. til afregning.

3. **Brethruten:** Forløb fra Barrit St., ca. 1972: Startede med en afstikker til Nørlykke og så Barrit St. ud til ”den gamle smedje” i Brølbæk 21. Til Breth ad Brethvej, Lhombrevej (Brethgård), Breth, Kirkebro til nr. 4 (Verner & Tove Pedersen), Skulsballevej til bækken øst for Skulsballe, hvor man vender og kører tilbage til ”Smal-Breth”/Laursgård Huse ad Serupsvej.til nr. 23, videre til Laursgård, Breth Surmose og tilbage til Breth Overmark / Ørnsvigvej, hvor man vender før Ørnsvig og kører tilbage til postekspeditionen og afregning ad Overmarksvej.

1979 Landpostbudene fik lov til at bruge rød uniform. Der var i det hele taget en større reform af postvæsenet i 1979, hvor formålet så ud til at være effektivisering og større ensartethed indenfor etatens afdelinger.

1979: Der skete også flere omlægninger omkring Barrit Postekspedition; men postekspeditørens ansættelse og funktion fortsatte som hidtil, og postbudene mødte stadig op, sorterede posten og kørte deres ruter. Der var dog en større rokering og nyansættelse af postbude og en omlægning af ruterne, der blev tilpasset nye forhold. Der oprettedes bl.a. en siderute i Barrit St. for at afkorte andre ruter, der var vokset på grund af byudvikling.

Den sidste leder af postekspeditionen i den gamle stationsbygning i Barrit St. var postekspeditør Janus Næss Schmidt. Han døde pludseligt, og det blev fra centralt hold besluttet at nedlægge postekspeditionen i Barrit St. Det medførte en voldsom debat i lokalsamfundet og i avisen om sagen. Borgerforeningen ved Ole Arkil var stærkt engageret, stod for en underskriftindsamling og pressede på, så sagen var oppe og vende på ministerniveau. Udgangen blev at selve postekspeditionen blev flyttet til Over Barrit, og postbudene kørte derefter ud fra Juelsminde Posthus. Alle de 3 Barrit-ruter blev

derefter kørt i biler.

1984 Postekspedition på Barrit Langgade 80 hos Austin-Morris / Barrit Autocenter: Postvæsenet lejede sig ind hos Frederik Klærke, der ejede Austin-Morris/Barrit Autocenter. Postekspeditionen blev indrettet i beboelseshuset. Postforretningerne blev varetaget af Solveig Vanting - malermester Gydesens hustru.

Ved flytningen af postekspeditionen fra Barrit St. til Over Barrit blev sideruten i Barrit St. lagt ind under en af de andre ruter, og i stedet blev der oprettet en siderute, der omfattede det meste af Barrit Langgade og Koksvang. Et af postbudene fra Juelsminde medbragte forsendelserne til sideruten, der blev kørt på cykel.

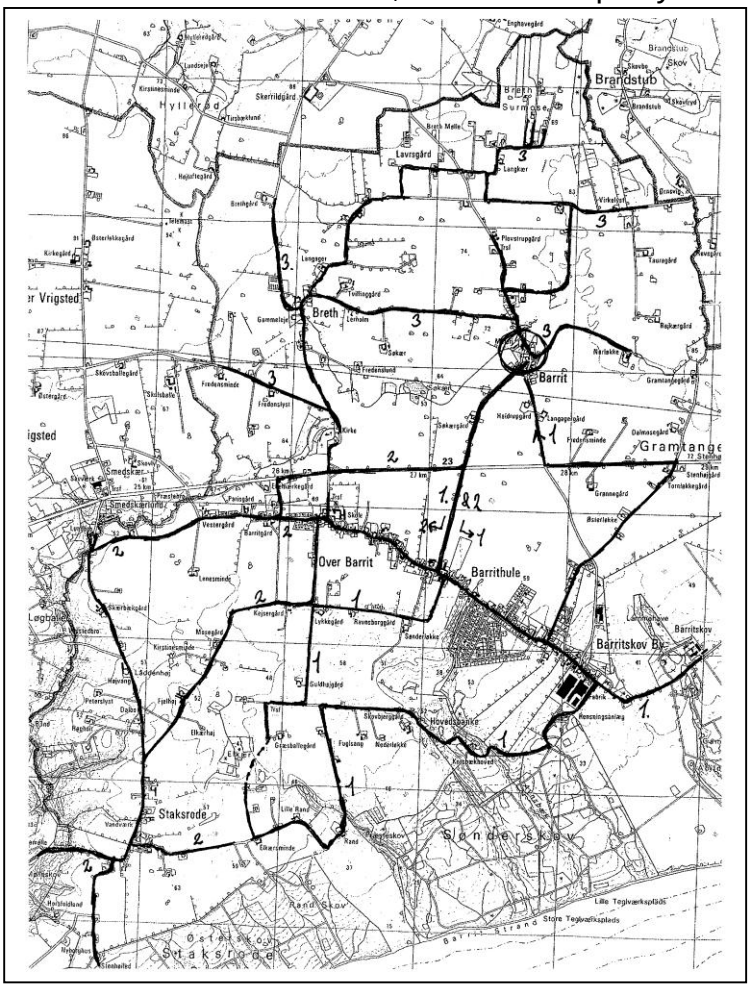

2016-B114 Palle V. Nielsen på sideruten i Barrit, 1988.

1989 Ruterne i Barrit Sogn blev omlagt. Sideruten i Barrit blev nedlagt og det enlige postbud opsagt. Det medførte en ny nedgradering af postekspeditionen i Barrit til ”et brevsamlingssted uden omdeling”, og dette blev så nedlagt i 1991. Også denne gang var der debat og protester, men beslutningen om at omdanne brevsamlingsstedet til en postbutik var truffet.

1991 Postbutik på Barrit Langgade 58 hos elinstallatør Lüders, hvor hans hustru, Jytte, passede butikken. I postbutikken kunne man gøre postforretninger; men områdets postbude hentede posten på posthuset i Juelsminde og kørte ud derfra.

I løbet 1990-erne blev rutesystemet med de faste postbude principielt ophævet. Det betød at borgerne ikke længere havde ”deres faste postbud”. I praksis fortsatte postbudene dog med at køre de samme ruter; men de var ikke ansat med ruten som tjenestested. Efter omlægning og rationalisering var servicen i forhold til formidling af borgernes skriftlige kommunikation, penge og pakker stadig for dyr for postvæsenet. Udviklingen af e-mail via Internettet og SMS’er via mobiltelefoner var eksplosiv og umulig at modstå, hvis postvirksomheden skulle klare sig ved egen indtjening.

2003 Barrit Postbutik hos Lüders blev nedlagt og afløst af pakkepostafhentning i Barritskovby Brugsforening på Barrit Langgade 169. Denne service fortsatte til 2013, hvor Barritskovby Brugsforening også blev nedlagt.

Barrit Postbutik hos elinstallatør Lüders, 2005

Da pakkepostafhentningen i Barritskovby Brugsforening ophørte, var postvæsenet i Barrit nedlagt. Postomdelingen fortsatte selvfølgelig, postnummeret eksisterede stadig; men der var ingen mennesker med et ansættelsesmæssigt forhold til postvæsenet, der arbejdede med Barrit som hjemsted. Pakkepost, der ikke kunne af leveres hos modtageren, måtte derefter hentes hos købmand Yding i Stouby.

Ansatte ved postvæsenet i Barrit:

Kilden til oplysninger om de første postansatte i Barrit-Vrigsted-området er et personalhistorisk pragtværk, der udkom ca. 1905. Det omtaler alle postvæsenets ansatte – fra generaldirektøren til den sidst ansatte postarbejder - med en kort levnedsskildring. For de senere ansattes vedkommende er oplysningerne tilvejebragt ved interview af mennesker, og ved undersøgelser i kirkebøger og folketællingslister. Hvis der er fejl i nedenstående omtale påtager lokalarkivet sig hele skylden – og vi vil meget gerne have besked om fejl og misforståelser!

Årstallene foran navnene angiver ansættelse årene for deres

ansættelse ved postvæsenet i Barrit. Dvs. at sidste årstal højest kan blive årstallet for Barrit Postekspeditions nedlæggelse: 1991.

”X-1892-x angiver, at vi ved vedkommende var ansat 1892, men ikke kender tidspunkter for ansættelsens begyndelse og ophør.

1879-1880: Stephan Hartvig Schrader, postekspeditør: Født 1853 i København. Søn af sognepræst Niels Bo Schrader og hustru Camilla Vilhelmine Henriette Rambusch. Viet 1880 i Sæby til Agnes Kirstine Marie Klitgaard, født 1856 i Ålborg. Efter sin korte ansættelse i Barrit blev han postekspeditør i Skagen.

1879-1906-x: Peder Nielsen, landpostbud: Født 1845 i Smidstrup Sogn syd for Vejle. Søn af boelsmand Niels Peder Berthelsen og hustru Kathrine Marie Sørensen. Gift 1868 i Vrigsted med Ane Chatrine Nielsdatter, født 1840 i Vrigsted Sogn. Peder Nielsen modtog landpostbudenes hæderstegn og var medstifter og bestyrelsesmedlem af Jyllands Landpostbudeforening. Han døde 1926 på Barrit Hvilehjem.

x-1880-x: Jens Jørgen Jørgensen, landpostbud: Født 1846 i Stouby Sogn. Søn af ugifte Mette Cathrine Jørgensatter. Gift med Lise Albrichtsen, født 1845 i Hornum Sogn. De boede allerede i Barrit ved postekspeditionens oprettelse i 1879, idet de dette år solgte et hus i Over Barrit til en kollega: landpost Hans Pedersen.

1881-ca. 1907: Hans Hansen, postekspeditør, fra 1884 også stationsforstander og 1902 postmester: Han blev født 1857 i Fåborg. Søn af garvermester Hans Hansen og hustru Ane Kirstine Madsen. Viet 1896 i Horsens til Andrea Christiane Kraul, født 1872 i Horsens.

1879-1890-x: Hans Pedersen, landpostbud: Født 1853 i Øster Snede Sogn nord for Vejle. Søn af indsidder Peder Hansen og hustru Karen Jakobsdatter på Ulkjær Mark. Gift med Kirstine Frederiksen, født 1850 i Vrigsted Sogn.

De købte 1879 hus, nuv. Barrit Langgade 83, af én af hans kolleger Jens Jørgen Jørgensen. Ægteparret gik under navnene ”Peder Post” og ”Kirsten Post”. Hun døde 1929, hvorefter huset blev solgt til en af hendes mands kolleger Ivar Christiansen.

x-1890-x: Anders Jørgensen, landpostbud: Født 1836 i Bjerre Sogn. Søn af Ana Katrine Madsdatter i Sdr. Bjerre (Fader: Tjenestekarl Jørgen Nielsen, Nebsager). Gift 1856 med Jørgine An-

toinette Vilhelmine Kristiansdatter, født 1838 i Barrit Sogn. Han stoppede som landpost før 1901, hvor hans kone havde overtaget jobbet. Han blev ved folketællingen 1901 noteret som arbejdsmand.

Barrit Langgade 83 med ”Kirsten Post” stående foran huset, ca. 1910. Huset var 1875-1955 bolig for 3 postfamilier – efter hinanden.

X-1901-x: Jørgine Antoinette Vilhelmine Jørgensen, landpostbud: Hun blev født 1838 i Barrit. Datter af husmand Kristian Rasmussen og hustru jordemoder Ane Kjerstine Rasmusdatter. Viet 1856 i Barrit til Anders Jørgensen, der blev landpost før 1890. På et tidspunkt mellem 1890 og 1901 overtog hun hans job.

1902-?: Carl Christian Mortensen, pakkemester: Han blev født 1875 i Barrit. Søn af møller Søren Mortensen og hustru Ane Elisabeth Catrine Andersen. Viet 1896 i Fredericia til Ane Marie Hansen, født 1871 i Fredericia.

X-1906-1911-x: Jesper Nielsen, landpost: Født 1846 i Stouby Sogn. Søn af gårdmand Niels Nielsen og hustru Maren Espensdatter fra Hyrup. Viet til Marie Jensen, født 1845 i Barrit Sogn. De flyttede til Barrit i 1870.

1906-ca. 1925: Jens Christian Pedersen, postmester & stations

forstander: Født 1871 i Tyrsted. Søn af smed Jens Carl Pedersen og hustru Sørine Margrethe Jakobsen. Viet til Magda Pedersen, født 1874 i Horsens. Han kom til Barrit St. med familien fra Horsens i forbindelse med ansættelsen som postmester.

x-1911-1940-x: Peder Røjkjær Nielsen, landpost på Breth-ruten: Født 1882 i Barrit. Søn af skrædder Jesper Nielsen og hustru Marie Jensen på Breth Mark.. Viet 1909 til Mette Kirstine Pedersen, født 1886 i Nebsager og død 1956. Han døde 1946.

1910-ca. 1955: Ivar Laurids Sigvard Christiansen, landpost på Staksroderuten: Født 1884 i Hedensted Sogn. Søn af stenhugger Peter Christiansen og hustru Jensine Petersen i Lille Dalby. Viet til Amalia Petersen, født 1890 i Stouby Sogn. I 1929 købte de Barrit Langgade 83.

Beretning 4 v. Palle V. Nielsen:

2 af Postbudene fulgtes fra Barrit St. til "Niels Købmand" i Barrithule, hvor de "startede dagen" med en snak til gavn for alle parter. Her – og i andre sammenhænge – blev Ivar Christiansen hørt sige: "Havde de da bare solgt Staksrode til USA sammen med De Vestindiske Øer". Hvor hans efterfølger på ruten præciserede "Bare de endda havde solgt Staksrode Mølle". (Staksrode ligger faktisk i Stouby Sogn, den ligger i et hul, der løber en dårlig grusvej ned i hullet, og de skulle have Vejle Amts Folkeblad leveret 6 dage om ugen – på cykel!)

Ca. 1925-1950: Viggo Eriksen, postekspeditør & stationsforstander – og derudover ivrig jæger: Han blev født 1892 i Nim Sogn nordvest for Horsens. Søn af købmand Hans Peter Eriksen og hustru Karen Marie Jensen fra Nim By. Viet til Kirstine Birgitte Schmidt, født 1893 i Vejle. Han kom tilsyneladende til Barrit fra et embede i Horsens. Da han sluttede som postekspeditør i Barrit var det ikke et farvel til postvæsenet. Han byttede med efterfølgeren, Janus Næss Schmidt, der kom fra et lignende embede i Brædstrup.

X-1931-1964: Peter Mortensen, reservepost: Han boede i Barrit St. og gik reservepost til sin død i 1964.

X-1921-ca. 1948: Peter Andreas Christiansen, landpost på Randruten: Født 1886 i Barrit Sogn. Søn af gårdmand Kristian Ole Kristiansen og hustru Ane Kirstine, født Jørgensen fra Over Barrit Viet til Jensine Kirstine Julie Nielsen, født 1888 i Klakring Sogn.

2006-B006 De 3 postbude fotograferet udenfor Barrit Station, ca. 1930. Fra venstre: Ivar Christiansen, Andreas Christiansen og Peder Røikjær Nielsen

1950-1984: Janus Næss Schmidt, postekspeditør & stationsforstander til 1957: Han blev født 1920 i Bryrup. Søn af arbejdsmand Olaf Nicolai Blicher Næss Scmidt og hustru Ernestine Frederikke Rasmussen. Viet 1946 i Tønning Kirke til Nelly Gurli Marie Jørgensen, født 1924 i Horsens.
JNS. kom fra Brædstrup og "byttede job" med den tidligere postekspeditør. Han var kendt for sin ansvarlighed og punktlighed og havde ingen sygedage, før han i 1984 døde pludseligt: JNS havde faktisk opsagt sin stilling med henblik på at gå på pension, da han døde. Hans død kastede – som nævnt ovenfor - områdets postbesørgelse ud i en dyb krise.

1951-1994: Svend Oluf Sørensen, landpost på Breth-ruten: Født 1931 i As Sogn. Søn af husmand Anton Martin Sørensen og hustru Cecilie Johanne, født Jørgensen fra As Øre. Han var gift med Asta.
S.O. Sørensen havde Breth-ruten til 1975, hvor han overtog Randruten som han kørte til sin pension i 1994.

1951-1965: Knud Hedegaard Nielsen, landpost på Staksroderuten: Han blev født 1931. Han kom til Barrit fra As, købte hus i Over Barrit 1956. Flyttede vistnok til Sjælland i 1966. Han havde som ung fået den ene hånd knust i et tærskeværk og gik med jernklo. Han var gift med Ruth. Han døde omkring 1978.

1951-1975: Sigurd Sørensen, landpost på Rand-ruten: S. Sørensen døde pludseligt på sin rute i 1975. Hans død startede en proces med rokeringer og nyansættelser i Barrit. Det resulterede i at 2 postbude blev overflyttet fra Juelsminde og blev ansat som tjenestemænd ved Barrit Postekspedition i 1979.

1965-1972: Verner Jensen, landpost på Staksroderuten: Han afbrød selv sin ansættelse hos postvæsenet, hvilket var usædvanligt på den tid. Han var mere tiltrukket af et job som campingpladsbestyrer.

1966-2013: Preben T. Rasmussen, postafløser og senere fastansat postbud: Han blev født 1948 i Plovstrupgård, Breth Mark, Barrit Sogn. Søn af gårdejer Chr. Rasmusssen og hustru Petra Kathrine, der var fra Hyrup i Stouby Sogn.

PTR var de første år afløser, der trådte til på postbudenes faste ugentlige fridag, ved sygdom og i ferier. Fra 1972 var han afløser på fuld tid. Han startede på Staksroderuten 1972-1975, Brethruten 1975-1979 og fra 1992 - efter nedlæggelsen af Barrit Postekspedition – blev han fastansat postbud i Juelsminde. Det meste af tiden på Randruten; men det faste forhold mellem postbudet og ruten blev ophævet i løbet af 1990-erne.

1970-ca. 1995: Christian Zacho Jensen, postafløser: Født 1926. Han kørte Breth-ruten indtil 1975. Da der blev indført biler på de længere ruter, overtog han Staksroderuten, idet han ikke havde kørekort. Staksroderuten blev kørt på knallert på det tidspunkt. 1979 kom han til Juelsminde som afløser.

1975-1989: Palle Vestergaard Nielsen, postafløser– flere ruter: Født 1947 i Barrit. Søn af gårdejer Aksel Nielsen og hustru Karen, født Christiansen, fra Vestergård i Over Barrit.

PVN blev ansat som postarbejder ved postvæsenet i Barrit 1975. Han kørte siderute i Barrit St. til postekspeditionen dér blev flyttet til Over Barrit ved overgangen 1984/85. Derefter kørte han en siderute på Barrit Langgade – inkl. Koksvang - hvor forsendel-

serne blev leveret til postekspeditionen på Barrit Langgade 80. Han stoppede hos postvæsenet i 1989 i forbindelse med en omlægning af ruterne, hvor hans rute blev nedlagt.

1979-1984: Hans Sørensen, postbud på Breth-ruten. Han kom fra en ansættelse i Juelsminde. Da postekspeditionen i Barrit St. lukkede i 1984, fortsatte han på Breth-ruten, men kørte ud fra Juelsminde.

1979-1984: Ingelise Dam, postbud på Staksrode-ruten. Hun kom, ligesom Hans Sørensen fra en ansættelse i Juelsminde, og overtog Staksrode-ruten. Da postekspeditionen i Barrit St. lukkede i 1984, kørte postbudene ud fra Juelsminde; men inden hun kørte sin rute afleverede hun post til en nyoprettet ”Barrithule-rute”, der var en cykelrute, der kørte ud fra den nye postekspedition på Barrit Langgade 80.

1984-1991: Solveig Vanting, postekspeditør: Hun blev født i 1947 og kom til Barrit fra Sjælland. Hun var uddannet indenfor postvæsenet. Hun blev 1987 gift med malermester Gydesen. Hendes ansættelse ophørte med postekspeditionens nedlæggelse og oprettelsen af postbutikken hos elinstallatør Lüders.

2005g Postbutik hos elinstallatør Lüders, 2003.

Vrigsteds Posthuse

Fra Vrigsted er der en optegnelse om hvordan postbesørgelsen foregik før oprettelsen af brevsamlingssteder og postekspeditioner. Der var en privatpost eller en sognepost, der bestred jobbet med at gå til nærmeste postekspedition eller brevsamlingssted én eller flere gange om ugen og på en eller anden måde hævede et honorar for arbejdet.

I et hus i Smedskær boede i 1880 60-årige Niels Jørgensen, født i Stouby Sogn med sin 55-årige kone, Karen Rasmusdatter fra Barrit Sogn og deres 13-årige søn, og husfaderens næringsvej var at være ”Privat Post”. Et par år før havde man i Barrit fået oprettet Bjerre Herreds første brevsamlingssted, der indenfor et år blev forfremmet til postekspedition med flere bude. Så der har ikke været så langt at gå for Vrigsteds private post. Men der blev ved samme folketælling i 1880 også registreret en landpost, der boede i Neder Vrigsted. Hvordan den private post og landposten har fordelt arbejdet står hen i det uvisse. Men tidspunktet var lokalt postmæssigt en brydningstid, idet man var ved at ”rulle postvæsenet ud ” i Bjerre Herred, så det kan være, at det simpelthen var den gamle og den nye postbesørgelse i Vrigsted, der mødtes i de to personer. Man må forestille sig, at landposten har været tilknyttet postekspeditionen i Barrit - og at han udkonkurrerede den private post kort efter sin ansættelse. Det forklarer også hvordan beboerne i Vrigsted Sogn fik post, indtil de fik et brevsamlingssted – 37 år senere!

Posthistorien for Vrigsted er i øvrigt væsentlig anderledes og meget kortere end for Barrits vedkommende. Vrigsted blev først oprettet som brevsamlingssted i 1917, forfremmet til postekspedition i 1921 og nedlagt i 1967. Der har fra start til slut også kun været 1 rute i Vrigsted Sogn. Udover en deltids postekspeditør, var der altså kun ansat et landpostbud. Der var dog også tilknyttet en reservepost, som man kunne trække på.

Brevsamlingssted og postekspedition hos købmand Valdemar Smidstrup i Neder Vrigsted.

1917 Vrigsted blev oprettet som brevsamlingssted under postekspeditionen i Bråskov og underlagt Horsens Postkontor. Brevsam-

lingen foregik - så vidt vides – hos købmanden i Neder Vrigsted på nuv. Lundevej 17.

1921 Vrigsted blev forfremmet til postekspedition. Der blev ansat 2 personer: en postekspeditør - købmanden eller købmandens kone? - til at betjene kunder med postforretninger og et landpostbud til at klare ruten.

Købmand Smidstrups butik, Lundevej 17, ca. 1930.

Den enlige landpost modtog forsendelserne fra Bråskov, sorterede dem op, kørte sin rute, ordnede forretningerne med kunderne og afregnede med postekspeditøren.

1931 Købmand Smidstrup byggede nyt hus på det modsatte hjørne af krydset Lundevej / Hejreagervej, nuv. Hejreagervej 1. Bygningen var tænkt som posthus og bolig; men købmand Smidstrup døde, inden han nåede at flytte ind i huset.
Valdemar Smidstrups enke, overtog jobbet som bestyrer af postekspeditionen, men hun døde allerede i 1933. Jobbet som postekspeditør blev i huset, idet den nye ejer også blev postekspeditør.

1942 Under 2. verdenskrig blev Vrigsted postekspedition underlagt Stouby postekspedition, der igen var underlagt postkontoret i Vejle. Forsendelsernes vej til Vrigsted blev dermed ændret og adressen blev formentlig på dét tidspunkt til ”pr. Stouby” i stedet

for ”pr. Bråskov”. Det betød også, at landposten under resten af krigen og et stykke tid efter selv skulle hente posten hos købmanden i Hornumkær. Tilknytningen til Stouby og Vejle fortsatte efter krigen.

2004-B037 Hejreagervej 1 & 3 – Vrigsteds postekspeditioner 1931-1967, ca. 1950.

Beretning 5 v. Erik Nielsen:

P. Granns rutebil- og lillebilforretning hentede før 2.-Verdenskrig posten på posthuset / stationen i Bråskov og kørte den til købmanden i Neder Vrigsted. Grann havde en lille rutebil til kun 9-11 personer. Den var gammel også dengang! Når posten var ankommet, blev den sorteret og kørt ud til modtagerne på cykel.
Under krigen blev transporten omlagt på grund af brændstofmangel, så postbuddet i Vrigsted måtte selv hente posten hos købmanden i Hornumkær – på cykel. Det var ikke kun morgenposten, der skulle hentes. Dengang var der også aftenudbringning af dagens aviser og eventuelle ekspresbreve. Så turen til Hornumkær skulle tilbagelægges 2 gange om dagen. Aftenudbringningen omfattede dog kun Over og Neder Vrigsted – indenfor bygrænserne.
Først længe efter krigen, da der kunne fås brændstof igen, kom posten med den ordinære busrute til Vrigsted.

I 1950 gik postekspeditøren på pension, så det blev nødvendigt at finde en ny adresse til postekspeditionen. Det blev i nabohuset.

1950 Christian H.J. Lauridsen drev en sko- og sadelmagerforretning i bygningen på nuv. Hejreagervej 3. I 1950 overtog han også jobbet som postekspeditør i Vrigsted, og der blev skabt plads til postekspedition i ejendommen. De følgende år skete der en ret hurtig udskiftning af ejerne af posthuset / skomagerforretningen og dermed postekspeditørerne i Vrigsted; men hver gang overtog den nye ejer også jobbet som postekspeditør. Så Vrigsted Postekspedition lå på nuv. Hejreagervej 3 indtil den blev lukket i 1967.

2016-B110 Hejreagervej 3, 1990.

Postruten i Vrigsted, ca. 1960:

Ruten omfattede hele Vrigsted Sogn og var på omkring 40 kilometer pr. dag: Fra posthuset ud ad Nedervej og så ind ad Overvej til Over Vrigsted, så ud til Hornsyldvej, ud til Skulsballe og ned ad Ferdinandsvej. Ned og tage den del af Smedskær, der hørte til Vrigsted Sogn, over til Løgballe ad poststien, der gik ned over ”Gruekedelen” og så tilbage til Neder Vrigsted. Turen sluttede så på posthuset, med afregning af de indbetalinger, der havde været, og aflevering af de breve, der var modtaget.

Posthuset havde åbent fra 9 til 11 om formiddagen og fra 3 til 5 om eftermiddagen. Så kunne folk komme med deres pakker, indbetalingskort og sådan noget.

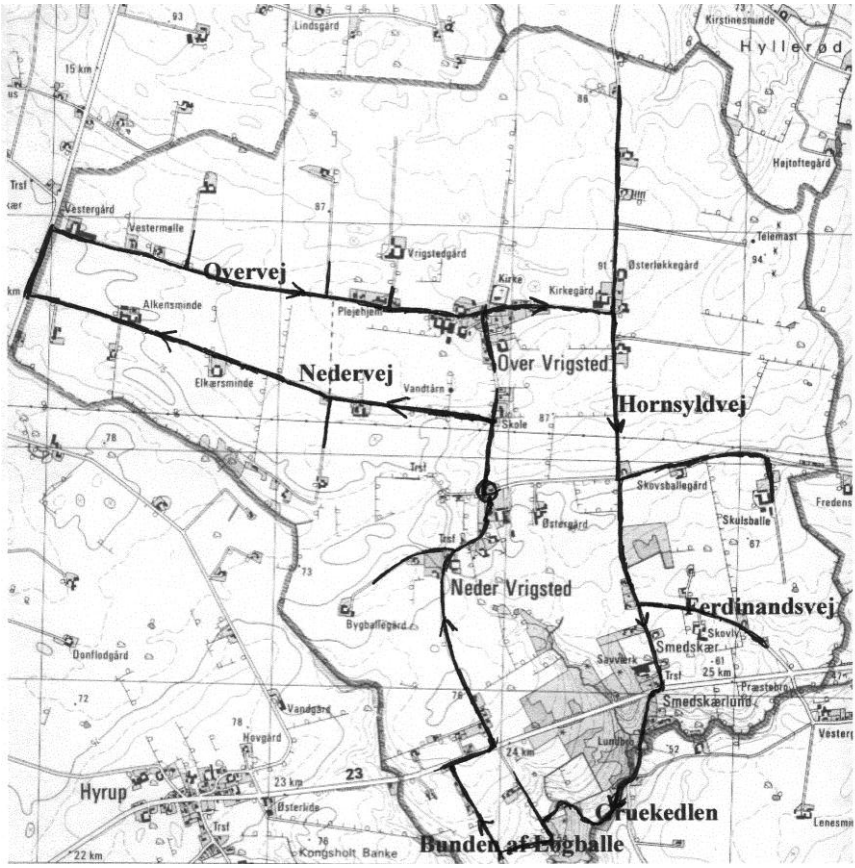

Vrigsteds postrute, ca. 1960.

1967 Postekspeditionen i Vrigsted blev nedlagt / lagt sammen med Stouby. Samtidig blev postudbringningen motoriseret, ruten i nogen grad omlagt og postbilen kørte ud fra Stouby.

Ansatte ved postekspeditionen i Vrigsted:

X-1880-1901-x Rasmus Mikkelsen Damgaard, landpost: Født ca. 1839 i Vrigsted. Gift med Dorte Frederiksen, født ca. 1856 Vrigsted.

1917-1931 Oscar Valdemar Smidstrup, brevsamler og postekspeditør: Født 1875 i Over Vrigsted. Søn af gårdejer Søren Nielsen Smidstrup og hustru Katrine, født Møller. Viet til Anna Marie Cathrine Jakobsen, født 1884 i Tulstrup ved Ikast. Det er uvist

hvornår Valdemar Smidstrup blev bestyrer af brevsamlingsstedet i Neder Vrigsted; men ved sin død i 1931 havde han lige opført hus på Hejreagervej 1 i Neder Vrigsted, og var i gang med at opføre nyt hus som var tænkt som både bolig og posthus.

x-1918-x: Hartvig Boysen, landpost: ”Beviset” for at Hartvig Boysen har været landpost i Vrigsted er et notat under et skolebillede fra Vrigsted Skole, 1918, hvor hans datter, der er med på billedet er refereret for, at hendes far var landpost i Vrigsted. Det er ikke helt sikkert, at hun mente, at han var landpost i Vrigsted i 1918. Vrigsted blev først postekspedition med tilknyttet landpost i 1921

1920-1933: Niels Theodor Bork Jakobsen, landpost: Født 1887 i Stouby. Søn af bødker Niels Bork Jakobsen og hustru Karen Marie Nielsen. Han blev gift med Karen Marie Henriette Kristine Pedersen Frost, født 1889 i Horsens.

TBJ. flyttede med sin familie til Vrigsted i 1920, uden tvivl til ansættelsen som landpost, hvor man jo skulle bo i nærheden af postekspeditionen. Hans kone døde 1929, og 1933 solgte han huset på nuv. Lundevej 15. Han blev gift igen og flyttede til Horsens, hvor han døde 1956.

1931-1933 Anna Marie Cathrine Smidstrup, postekspeditør: Hun blev født Jakobsen i 1884 i Tulstrup i Ikast Sogn. Forældre: Boelsmand Jakob Jakobsen og hustru Bodil Marie Jensen. Viet til købmand i Neder Vrigsted og bestyrer af Vrigsted Brevsamlingssted sammesteds, Oscar Valdemar Smidstrup, født 1875 i Over Vrigsted. Han døde 1931 i Neder Vrigsted.

Anna Smidstrup overtog bestyrerjobbet efter sin mand, men døde allerede i 1933.

1933-1950 Carl Johan Thygesen, postekspeditør: Født 1872 i Skarresø Sogn, Randers Amt. Søn af gårdmand Tyge Jensen og hustru Elin Nielsen. Han blev gift 1899 med Jette Marie Frederiksen, født 1870 i Breth i Barrit Sogn. Hun døde 1946 i Neder Vrigsted.

C.J. Thygesen, overtog boligen og posthuset på Hejreagervej 1 i 1933 og funktionen som postekspeditør fulgte med. Dette job bestred han frem til sin pension i 1950. Til 1942 var han underlagt postekspeditionen i Bråskov og derefter postekspeditionen i Stouby. Ved CJT’s pension blev postekspeditionen flyttet til na-

bohuset, og ejeren der blev ny postekspeditør. CJT. døde 1951 i Neder Vrigsted.

1933-x: Niels Borch Jacobsen, landpost: Født 1917 i Stouby Sogn. Søn af landpost Niels Theodor Bork Jakobsen og hustru Karen Marie Henriette Kristine Pedersen Frost. Det kan se ud som om NBJ. fortsatte i faderens job, og at han tilsyneladende var ny i embedet ved folketællingen i 1940, idet han boede til leje hos skomageren i nabohuset til postekspeditionen. Det ser også ud til, at hans ansættelse var en nødløsning, for allerede i 1944 blev der noteret en anden landpost, der forlod embedet i Vrigsted. Det hænger sikkert sammen med problemerne med leveringen af post til postekspeditionen i Vrigsted på grund af krigens varemangel og omlægningen af organisationen i den forbindelse.

X-ca. 1944: Erik Paaske, landpost: Han boede i Braa, men kørte landpostruten i Vrigsted nogle få år til ca. 1944, hvor han flyttede til Daugård.

Ca. 1944-1950: Niels Kock, landpost: Søn af husmand Christoffer Kock Nielsen i Neder Vrigsted. Han blev i 1950 forfremmet til pakkemester i Vejle.

1950-1991: Peter Frederiksen, landpost: Født 1929 i Vrigsted Sogn. Søn af husmand og vognmand Søren Frederiksen og hustru Karen Johanne, fra Neder Vrigsted. Gift 1950 i Rårup med Erna Hedegaard, født 1932 i Nebel ved Rårup. Han nåede at fejre 40-årsjubilæum i embedet. Et udsnit af hans erindringer er gengivet herunder. Han døde i 2004.

1950-1953: Christian Hogni Jensen. Lauridsen, postekspeditør & sko- og sadelmager: CHJL. Drev en sko- og sadelmagerforretning i nuv. Hejreagervej 3. Da postekspeditøren i nabohuset gik på pension, overtog CHJL jobbet og afsatte den nødvendige plads til postekseditionen i sin forretning. I 1953 solgte han imidlertid sin forretning; men den nye ejer var interesseret i også at overtage postekspeditionen, og sådan blev det.

1953-1957: Anders Rasmussen, postekspeditør og skomager: Han købte huset på nuv. Hejreagervej 3 for at drive skomagerforretning og overtog samtidig jobbet som postekspeditør. Det holdt kun i 4 år, så solgte han huset til til skomagermester Anders Rasmussen, der også overtog bestyrerjobbet af posthuset.

1957-1967: Gerda Sørensen, postekspeditør: Gerda Sørensen og hendes mand, Frands O Sørensen, kom fra Randvej i Barrit Sogn og købte posthuset i 1957. Det blev Gerda, der overtog jobbet som postekspeditør. GS. fortsatte som bestyrer af postekspeditionen indtil Vrigsted postekspedition blev nedlagt i 1967 og funktionerne overført til Stouby. Postruten blev udstyret med bil, idet landposten samtidig blev overflyttet til Stouby, hvor posten skulle hentes og ruten startede.

x-x: Emil Neve, reservepost: Han boede i Barritskovby og var også måleraflæser i Barrit-Vrigsted Kommune, så han kendte husstandene. Han var reservepost i et tidsrum, mens den sidste landpost i Vrigsted, Peter Frederiksen, havde Vrigsted-ruten.

Peter Frederiksens erindringer:

Landpost Peter Frederiksen fik nedskrevet sine erindringer i 2004. De handler i høj grad om hans arbejde ved postvæsenet fra 1950 til 1990. En del af dem er gengivet herunder:

Mit navn er Peter Frederiksen, og jeg er født 2/1 1929 her i Vrigsted - henne på Lundevej 21 – hvor mine forældre havde et husmandsbrug på 3 tdr. land. Far var skovarbejder, da jeg blev født, men blev vognmand i løbet af 1930-erne….

……Det med den ledige postrute i Vrigsted, var noget jeg hørte henne ved købmanden i foråret 1949, engang jeg var hjemme fra Als, hvor jeg tjente på det tidspunkt. Det var Niels Kock, der havde ruten, han skulle ind og være pakkemester, og så blev der snakket om, at de syntes, at jeg skulle prøve at søge stillingen.

Arbejdsliv

1. november 1950 begyndte jeg som ansat hos postvæsenet - som landpost her i Vrigsted – og det var jeg så i de næste 40 år.

Jeg mødte på posthuset herovre klokken halv-ni, og så var jeg hjemme igen ved 3-tiden. Klokken 5-eftermiddag mødte jeg igen. Der skulle jeg ud og køre med aviser. De kom med rutebilen ved den tid og skulle fordeles i både i Neder Vrigsted og Over Vrigsted - og var der kommet noget post til dem, der skulle have avis, i løbet af dagen, tog jeg også det med rundt. Det tog godt en times tid, så jeg var hjemme klokken godt-6. Der var ikke mere end omkring 35 avi-

ser – Horsens Folkeblad, Vejle Amts Folkeblad og Horsens Socialdemokrat. Morgenposten kom også med rutebilen, men først ved halv-ni-tiden. Den skulle jeg så have sat sammen, inden jeg kørte ud på ruten klokken 9. Jeg var meget træt af det sene tidspunkt, det har jeg altid været, men rutebilen kom ikke før. Min rute omfattede hele Vrigsted Sogn og var på omkring 40 kilometer pr. dag, så det er da blevet til nogle kilometer.

Landposten under mund- og klovsyge-epidemien i 1951:

Jeg var blevet gift og vi fik råd til at købe hus. Vi overtog huset til november 1951; men var ikke flyttet ind, fordi vi gerne ville ordne noget ved det. I mellemtiden boede vi hos mine forældre på deres husmandssted. Men så udbrød der mund- & klovsyge ved Otto Hald på hjørnet af Lundevej og Hejreagervej – lige over for posthuset. Så kom dyrlægen ind og sagde, at jeg som postbud ikke måtte bo på en ejendom, hvor der var kreaturer, og det havde far jo. Så måtte vi flytte over i huset med det samme – det var hurtigt overstået, vi havde nærmest kun vores seng, og så måtte vi gå og vade i det rod vi lavede. Men Otto Hald og hans familie kom i karantæne, der blev sat skilte op rundt om gården, at der var adgang forbudt. De satte en spand ud til vejen, hvor jeg kunne lægge posten i, og så måtte de hente den senere. Det var heldigvis det eneste sted, hvor der kom mund- & klovsyge her på egnen.

I starten kørte jeg hjem og spiste, når det blev omkring middagstid; men det tog alt for lang tid – det foregik jo på cykel. Så fik jeg en bid brød med i tasken og holdt så ind og spiste et sted – som regel nede i nærheden af "Gruekedlen" – lavningen ved stien mellem Smedskær og Løgballe. Jeg spiste der hver dag, og efterhånden kom fuglene hen og samlede op, når jeg "tabte" noget. De kom helt hen til træskoene. Der var også en hest, der kom og så til mig, den fik også lidt – tit var det bare en tot græs, men sommetider havde jeg også noget med i lommen. Jeg snakkede engang med ejeren. Han kunne ikke forstå, at hesten hver dag – nærmest på klokkeslæt – gik op i den anden ende af marken, op til stien. Det kunne jeg godt fortælle ham, hvorfor den gjorde det. Den stod og ventede på mig hver dag. Hvis der var skidt vejr, spiste jeg nede ved "Agnes Købmand" nede i Smedskær. Om vinteren kunne det godt være så koldt, at madpakken var frosset, når jeg kom ned til Agnes

Vi var et rullende postkontor, for vi havde jo både frimærker, indbetalingskort, til jul julemærker og alt muligt andet med rundt. En lørdag hvor jeg kom ind med post et sted, kaldte manden mig ud i haven, hvor der sad et bord fuld af gæster, der fik morgenkaffe.

Landpost Peter Frederiksen foran forældrenes hus – 1951

"Du skal lig' have en kop kaffe", sagde han. En af gæsterne spurgte mig, hvornår postkassen blev tømt, men det var den jo lige blevet. Jamen, posten kan da tage brevet med! blev der sagt. Nå, ku' han det! Men så var der jo ikke noget frimærke på! Har du også frimærker?? Så tog jeg jo min kasse frem. Det viste sig, at det var til en frimærkesamler, så det blev jo til mange frimærker, inden vi var færdige.

Min månedsløn var 585 kr. om måneden – det fik man, når man var gift. Var cyklen gået i stykker, så lavede man den med det samme – det var et meget vigtigt arbejdsredskab, og vi fik da også lært og bruge den. Der var ingen, der brød sig om at følges med mig, når vi var ude at cykle, jeg trådte jo til! Det at vi cyklede sled også på uniformen, så når vi fik ny uniform, fik vi en ekstra lap med det samme, så kunne bukserne holde det længere.

De første mange år cyklede jeg rundt. Det var jo dejligt om sommeren: Nogen gange kørte Erna og børnene ned og mødte mig ved "Gruekedlen". Vi havde som regel aftalt det i forvejen, og så havde jeg is med i tasken fra købmanden i Smedskær, og Erna tog

madpakke med til mig, så sad vi og spiste, der hvor vi mødtes, og så havde vi en slags skovtur ud af det. Der var så idyllisk der nede i "Gruekedlen" om sommeren. Fugleredernе vidste jeg jo også hvor var. Når jeg stod og så ned til dem i min uniform, blev de liggende på reden; men kom jeg forbi i mit private tøj, kunne de ikke kende mig, og så blev de bange og fløj.

Men om vinteren kunne det ske, at der var så meget sne at vi brugte en slæde, det var sådan en sparkstøtting med hest for, hvor vi kunne stå to på mederne og have posttasken på sædet, hvor jeg så fik hjælp til at komme rundt på ruten. Sådan en vinterdag havde vi besøg af et par piger. Da jeg kom hjem og ind i køkkenet, trak jeg af bukserne, og det gjorde et stort indtryk, at bukserne kunne stå selv – så frosne var de. Andre gange, hvor der også var meget sne; men hvor jeg var kommet af sted med cyklen, så tog jeg tasken på nakken og cyklen ovenpå, når jeg skulle igennem "Gruekedlen" – så var der ikke så idyllisk. Der var remme til posttasken, så vi kunne tage den på ryggen ligesom et tornyster. To gange i min tid som landpost skete det, at postmesteren aflyste udkørslen på grund af for meget sne; men det var først efter at vi var blevet motoriserede. Den ene gang var jeg kommet op til Brugsen, hvor uddeleren sagde til mig, at jeg skulle køre hjem – postmesteren havde ringet dertil og givet besked om, at al postudbringning var aflyst. Enkelte gange hjalp Erna mig også med en mindre del af brevene – ud i mosen eller ud til Skulsballe.

Det kunne ske, at jeg blev syg, så kom der en reservepost. I mange år var det Neve fra Barrit, der var reservepost her i Vrigsted, han aflæste i forvejen elmålere i området. Men det var ikke mange gange, han kom i arbejde som post i Vrigsted.

Systemet var sådan, at vi havde en postekspeditør ved post-huset i Vrigsted og lige sådan i Stouby. Posten kom med rutebilen, og så fordelte jeg den til de ca. 140 husstande, der var i Vrigsted. Der var en postmester i Vejle, der så havde et kæmpeområde under sig. Det var også i Vejle at postkontrollørerne var ansat. Vi så nu ikke meget til dem; men de kom rundt med mellemrum og kontrolle-rede at der var orden i regnskabet – også hos kunderne. Det kunne jo tænkes, at et postbud tilbageholdt nogle indbetalinger. Det var da også noget, der rent faktisk skete – at et postbud måtte holde, fordi

kundernes penge var brugt på kroen.

Postekspeditøren var postbudenes nærmeste overordnede. Jeg var engang på et kursus med Postforbundet, hvor jeg kom til at nævne, at jeg syntes, det var forkert, at vi, når vi skiftede ekspeditør så tit, ikke fik noget for at sætte den nye ind i arbejdet. Da der senere på kurset var et møde med en postmester, hvor spørgsmålene blev samlet op, blev det nævnt. Og der blev svaret, at det var jo ekspeditørens overordnede, der skulle sætte ham ind i arbejdet, men så ville postmesteren gerne have at vide hvor problemet var henne. Ham der havde fremlagt det, kiggede ned på mig, og jeg nikkede. Men allerede der havde postmesteren set det og sagde: "Er det ham der? Gud ske lov, for at jeg ikke har noget med ham at gøre! Men dengang havde ikke engang postmesteren en bil. Når han skulle herud, så var det med rutebilen, og så det var jo også svært at komme rundt og ordne sådan noget som at sætte en ny postekspeditør ind i arbejdsgangen. En anden gang til et møde med vores egen postmester fik jeg også spurgt, om ikke vi kunne få noget for at sætte en ny ekspeditør ind i arbejdet? "Nej", sagde han; "Men hvis du lige har tid, kan du hjælpe mig ud i bilen ved at tage min taske." Og der sagde han:

- *Jeg kan godt se, at det er forkert; men skal De ikke til tandlæge?*
- *Nej, jeg havde forlorne tænder.*
- *Jamen, de kan vel også gå i stykker. Hvis De vil have fri en dag, så skal de bare gå ind til ekspeditøren, og så skal han søge om det; men brevet skal stiles personligt til mig!*

Da der så var gået nogen tid, var der en dag, hvor jeg gerne skulle have fri, og hvor jeg gik ind og bad ekspeditøren om at søge mig fri. Det ville han ikke – det var snyd! Mente han. Jeg sagde hvordan postmesteren havde sagt, og så blev ansøgningen sendt. Så ringede postmesteren: "De sørger for at Frederiksen har fri på torsdag! Farvel!" Dengang havde man jo ikke fridage med løn – kun hvis man skulle til begravelse af forældre eller søskende. Selv da min svigerinde døde, måtte jeg selv betale, for at komme med til begravelsen. Men her fik jeg altså en betalt fridag for at få tænderne lappet.

Da det kom dertil, hvor jeg skulle fastansættes – der var 2 års prøvetid - da spurgte postmesteren, om jeg var blevet budt på fro-

kost på turen? Det måtte jeg jo svar "ja", men tilføjede at jeg oftest svarede "nej tak", for der var tit mange indbetalinger på ruten, og det tog tid. "Det må De s'gu ikke!", svarede han. Så var jeg nødt til at fortælle ham, at jeg som regel også tilføjede, at hvis de havde en kop kaffe dagen efter, så ville jeg lige kigge ind. Så var han nogenlunde beroliget: "Nåhh! Ja, for De må fand'me ikke sige "nej" til en kop kaffe!"

Det var jo et spørgsmål om at opbygge tillid, og der var da også en social funktion i at være post – dengang. Engang var der faktisk tale om, at posten skulle være en slags socialrådgiver; men det gik man fra igen. Men på mange måder var det da det, jeg var. F.eks. havde jeg en gammel tante oppe ved Viborg, hun holdt Jyllands-Posten, der var postomdelt – så var hun sikker på at posten kom ind til hende hver dag – hun boede inde midt i en skov! Især overfor de ældre mennesker var det et fantastisk godt system.

Der var en gammel kone, hvor børnene ville have, at hun skulle have en elektrisk radiator, så hun kunne få varme i stuen – den var så kold. Radiatoren er opfundet for det samme, havde de sagt. Det ville hun nu først snakke med mig om. Hun mente godt nok hun havde penge til det. "Det har du!" sagde jeg. "Så må du godt tage brevet med", sagde hun – hun havde udfyldt bestillingen! Jeg førte også hendes checkhæfte for hende – hun skulle lige selv skrive under; men der blev ikke brugt nogen penge, før hun havde snakket med mig om det. Det var det samme, når hun skulle have kontante penge parat, så udfyldte jeg en check for hende og havde kontanterne med eller hun fik dem dagen efter, så hun kunne betale, dem der skulle have noget. Der var da også steder, hvor de ikke havde penge, hvor indbetalingerne så blev ordnet, når børnene, der var ude og tjene havde sendt penge.

Nogle steder holdt jeg regnskab med, hvornår de skulle betale - skrev "skat" på en seddel til dem dagen før, eller sagde til dem, at de skulle huske, at der skulle sendes penge næste dag. En mand råbte engang til mig:
- Fik du min skat med?
- Nej, hun kunne ikke være i tasken!

Nogen gange kunne det være godt nok at have en fortid i landbruget, selvom man var post: En dag kom jeg cyklende ind i en

gård, hvor manden i det samme kom ud fra kostalden og råbte til mig: "Skynd dig og kom! Dyrlægen og jeg kan ikke selv trække kalven ud." En anden landmand spurgte, om ikke jeg kunne give grisene vand den næste dag, hvis han satte et par spande frem? Jeg fik en lignende opgave en anden gang, hvor et par skulle på ferie, der skulle jeg fodre ænderne, når jeg kom. Et tredje sted skulle jeg vande blomster, mens de var væk – de ville ikke have andre ind i huset. Jeg var også ude for, at der engang lå en seddel, hvorpå der stod: "Når du nu går tilbage, kan du så ikke lige flytte koen og kalven?" Jeg tror ikke at sådan nogen ting var noget alle gjorde. I hvert fald sagde postmesteren engang, hvor der blev snakket om det, at "Hvad Peter gør, det kommer ikke jer andre ved!"

Andre gange var det mere rollen som "altmuligmand", der var bud efter: Hos en kone var det sådan, at når hun havde renset kakkelovn, kunne hun ikke selv sætte renselemmen i igen. Så satte hun kosten ud i hækken, det var tegn til mig om at komme ind, og så fik jeg sat lemmen i. Det var i det hele taget et fast signal, det med kosten i hækken, hvis de ville være sikre på, at jeg kom indenfor, når jeg kom forbi – der var også nogen der satte en avis i vinduet.

Der var meget julepost! Det var sjældent, at jeg solgte under 40-50 frimærker af gangen, når jeg kom rundt på ruten før jul. Der var enkelte, hvor de skrev 80-90 kort og breve – og det var faktisk konstant i den tid, hvor jeg gik post. Frimærkerne skulle jeg selv finansiere, jeg købte dem ved postekspeditøren, og så måtte jeg selv sørge for at få pengene ind igen. Det var faktisk mange penge, jeg havde stående ude engang imellem. Systemet var det samme med julemærker; men der kunne vi levere hele ark tilbage, hvis vi kom med dem inden Hellig 3 Konger.

Fra cykel til bil

I 1967 blev vi motoriserede, og samtidig blev postekspeditionen i Vrigsted nedlagt, derefter kørte vi ud fra Stouby. Selve lukningen blev fuldstændig bestemt ovenfra. Det havde vi ingen indflydelse på; men det betød faktisk ikke noget.

I Stouby skulle jeg møde klokken 6 – det var noget af en omstilling at starte så tidligt – og så kørte vi ud klokken 7. Jeg havde jo altid været træt af at starte så sent i Vrigsted, så det var godt nok. Vi var 3½ postbude, der kørte ud fra Stouby, den halve var byturen

rundt i Stouby. Jeg kørte i Vrigsted-Smedskær, og så var der Gammelby-Fakkegrav og Rosenvold-Hyrup. Det var ikke svært at vænne sig til, at der var andre i posthuset, og jeg oplevede kun, at de var flinke overfor mig. Ruten blev lidt længere, idet jeg fik Langbjergvej - vejen fra Hyrup og over til landevejen - og noget af Bråskovvej med. Og jeg slap for aftenturen med aviserne - den overtog drengene, og så afløste de hinanden efterhånden som de fik alderen til det. Men der hvor det kunne mærkes var, at der kom flere koste i hækken – jeg fik flere indbetalinger. Folk sendte mange flere penge med mig, der var jo blevet længere til posthuset.

Landpost mellem cykel og bil – 1967.

I Stouby skulle vi gerne være lidt tidligere hjemme om lørdagen, så pengene kunne sendes videre. Der var en lørdag – i starten efter at jeg var kommet til Stouby – hvor der var så meget, og jeg kunne simpelthen ikke nå det. Jeg var nødt til at ringe og sige, at jeg blev forsinket, og de måtte så ringe videre i systemet, at der blev forsinkelse på grund af mig.

Det blev der så spurgt ind til – de kendte mig jo ikke endnu: Om der var mange indbetalinger? Jah, der var 96, med det var sådan set ikke unormalt; men det var mere end de andre bude havde tilsammen!

Sådan var det mange gange. Måske var mine kunder også blevet lidt forvænte med hvad jeg kunne ordne. Det var ikke noget, jeg tænkte på – det gjorde jeg bare. Sådan opfattede jeg mit arbejde.

Det med indbetalingerne medførte for øvrigt, at jeg på et tidspunkt fik en lønforhøjelse på 136 kr. om måneden – jeg kom op i en

anden klasse. Det var de andre noget gale over, og skældte postmesteren ud; men han sagde til dem, at det kunne han ikke gøre noget ved, de kunne bare sørge for at ordne lige så mange indbetalingskort som mig, så dét havde altså indflydelse på lønnen.

Jeg kan huske et møde engang – det var til et jubilæum - hvor de andre sad og klagede sig over, hvor meget de havde at lave på deres rute. Postmesteren sad og lyttede til dem og sagde, at det måtte der jo ses på, og det skulle der da gøres noget ved – og sådan som de klagede sig! Så kom han til at se over på mig og spurgte Laurids – postekspeditøren – hvad der var i vejen med Peter? (Det var egentlig underligt, at postmesteren og kontrolløren altid var på fornavn med mig, for ellers var det efternavnet, der blev brugt overalt i postvæsenet.) Men Laurids sagde: "Århh, Peter kom hjem den anden dag med 196 indbetalinger og godt 900.000 kr. Jeg er da glad for, at jeg ikke er i hans bukser, for så var jeg da ikke kommet hjem endnu!

Der var enkelte ting, der var nemmere ved at cykle rundt med posten: Cyklen kunne løftes over snedriverne – bilen sad fast. Men det var vist det eneste, og det skete kun nogle få gange – ude ad Nedervej, på Hornsyldvej og en gang på Lundevej – her syd for. Dengang nede på Lundevej var det jo nemt at gå hjem. Da jeg kom hjem og sagde, at jeg ikke lige havde fået bilen med – den holdt henne om hjørnet. Så sagde Erna: "Jeg går lige med derom, så skal vi nok få den skubbet fri!" Men da vi kom om til den, var snedriven højere end bilen - så vi ku' ikke skubbe den mere end vi ku' æde den! Den fik så lov at stå der midt på vejen indtil vi fik fat i Herman, der havde en bagskovl til traktoren, så han kom og gravede den fri. Enkelte gange har Erna da også rendt bagefter og skubbet bilen ned til Løgballe, fordi der var meget sne – og så kunne de senere ringe fra postkontoret i Vejle og meddele, at udbringningen var aflyst på grund af sne! Men sneploven var faktisk flink til at komme forbi her og så køre hen ad Hejreagervej. Når de så, at jeg var ude, så sagde de: "Nu kan du bare køre bagefter os!" Vores naboer vidste det også, at der blev ryddet her. F.eks. havde Aksel og Gerda ovre fra Bygballegård tit deres bil stående herovre om vinteren.

Jubilæer og pension

Efterhånden havde jeg fået en "sølle" ryg, og det ene ben ville

heller ikke helt, som det skulle. Jeg var på sygehuset med det, og de sagde, at det var slitage. Jeg overvejede efterløn; men kontrolløren rådede mig alligevel til at fortsætte, så jeg fik 40 års-jubilæet med – og det ville jeg da også selv. De hjalp mig med at få installeret et drejesæde i bilen. Normalt skulle der en lægeattest til for at få sådan et sæde sat i; men alle kunne se og vidste, hvordan jeg havde det, sagde de. Så dét skulle jeg have! Og det fik jeg så – uden lægeattest. Det hjalp fantastisk meget med det sæde!

Jeg havde jo haft 25-års jubilæum, mens jeg var i Stouby. Vi holdt jubilæet herhjemme, og jeg havde inviteret postmesteren fra Vejle "med frue". Det var første gang, at hun var med til sådan et jubilæum, og normalt blev der ikke gjort så meget ud af det; men da hun nu var med, ville de ikke komme uden noget, og så fik jeg en vase fra Den Kongelige Porcelænsfabrik med Landpostvæsenet som motiv. Den illustrerer udviklingen i transport fra gående, cyklende, knallertkørende og bilende post.

Jeg stoppede som 62-årig og gik direkte på pension – det kunne man efter 40 års ansættelse. Jeg havde faktisk ikke haft nogen sygedage i de 40 år, så dem jeg snakkede med om det, syntes også at det var på tide at holde. Så der blev tid til noget andet. Der var ikke noget særligt ved den sidste dag – nogen folk vidste måske godt, det var den sidste dag, jeg kom; men jeg havde ikke fortalt det, og så blev jeg kørt hjem af en af mine kolleger – uden bil! Det var så det! Og sådan ville jeg også selv helst have det. Jeg har aldrig været meget for det der festivitas. Den dag jeg var færdig, der var jeg færdig! Så var det slut.

Motivet fra vasen - optegnet.

Telefonvæsenets historie

Den anden store medspiller i den lokale kommunikation var telefonvæsenet. Dette væsens historie er også værd at berette om. Undervejs har vi fået værdifuld baggrundsviden og konkrete ek

sempler fra et langt arbejdsliv i JTAS af tidligere teleområdechef for Horsens-området, Svend Mott.

Den skotske opfinder Alexander Graham Bell var den første, der fik anerkendt en patentansøgning på en telefon i 1876. Den blev samme år præsenteret på verdensudstillingen i Philadelphia i USA.

Så sent som 2002 fandt man ud af, at italieneren Antonio Meuccis allerede i 1871 havde søgt patent på et lignende apparat; men han havde glemt at forny det.

Allerede i 1877 kom telefonen til Danmark og 2 år efter blev det første telefonselskab oprettet i København. I løbet af de næste 15 år udbredte telefonledningerne deres net over landet med et hav af små centraler samlet i større eller mindre telefonselskaber.

I 1900 havde 25.000 danske husstande og virksomheder en telefon. I 1950 var tallet steget til 60.000 og i 1985 til 2.500.000 abonnenter.

Bjerre Herreds Telefonselskab

I 1895 opstod A/S Bjerre Herreds Telefonselskab(BHT). På Elisedal i Hornsyld boede den lokale dyrlæge og kancelliråd Sander Ludvig Larsen. Han var en meget driftig herre, der kunne se mulighederne i de elektriske apparater – og gjorde noget ved det. I begyndelsen af 1896 var man i fuld gang med at sætte ”stangrækker” (telefonpæle), trække ledninger og oprette abonnenter. 10 år efter var der også en central i Juelsminde.

Vilkårene for ansatte i centralerne og abonnenter, der ønskede at benytte deres service, var nedfældet i ”Regler for telefonering”, hvor arkivet har en kopi af 1907-udgaven:

Centralerne kunne benyttes døgnet rundt - med undtagelser! Tjenestetiden var opdelt i ”ordinær tjenestetid” og ”udenfor ordinær tjenestetid”. Ved opringning udenfor ordinær tjenestetid blev der opkrævet en afgift ud over samtalens pris.

Undtagelserne bestod i tordenvejr, hvor der ikke blev svaret fra centralerne, og hvor det i øvrigt var farligt at røre ved apparaterne - og i en række helligdage, hvor man ikke kunne være sikker på at centralbestyreren var hjemme.

Ordinær tjenestetid: Hverdage om sommeren: Kl. 7 – 20. Udenfor ordinær tjenestetid: Kl. 20 – 7 +1 kr.

Ordinær tjenestetid: Hverdage om vinteren: Kl. 8 – 20. Udenfor ordinær tjenestetid: Kl. 20 – kl. 8 +1 kr.
Ordinær tjenestetid: Søn- og helligdage: Kl. 8 – 10 & kl. 12-14.
Undtagelser – uden betjening: Jule- og nytårsaften lukkes kl. 17.
Grundlovsdag lukkes kl. 12. 1. juledag, nytårsdag, langfredag, 1. påskedag og 1. pinsedag er der lukket hele dagen. Udenfor ordinær tjenestetid: + 50 øre. Hvis der er nogen til stede på centralerne.

Vejledningen i brug af det nymodens apparat var detaljeret og omfattende, og der blev indskærpet at: ”*Der er påbudt samtlige ved centralerne ansatte ekspedienter og ekspeditricer ubrødelig tavshed med, hvad de gennem telefonen skulle komme til kundskab om, ligesom det er dem forbudt at påhøre samtaler….”.*

Den almindelige mening var, at centralen lyttede med, og centralbestyreren, når det gjaldt lokale forhold, var den bedst orienterede person i lokalsamfundet – måske i konkurrence med landposten.

I 1907 hørte hele Barrit-Vrigsted-området under Hornsyld Central, hvor selskabets elektriker, J. Nielsen, havde ansvaret for centralen. Der var en enkelt undtagelse, idet Barrit Jernbanestation hørte under Juelsminde Central. Der var 15 abonnenter i Barrit-Vrigsted-området, hvoraf de 9 var købmænd:

Andersen, H.P., købmand, Barritskovby	Nr. 4
Damgaard, R., købmand, Barritskovby	Nr. 4Z
Friis, G., skovridder, Korsbækhoved	Nr. 22
Gylling, M. Nielsen, købmand, Over Barrit	Nr. 4Y
Jensen, K.M., manufakturhandlerske, Barrit St.	Nr. 23
Mikkelsen, J.; købmand, Breth	Nr. 37Y
Møller, C., købmand, Barrit Kro	Nr. 37
Nielsen, N.A., købmand, Barrit St.	Nr. 23Z
Nielsen, R.’s enke, købmand, Over Vrigsted	Nr. 21X
Pollner Petersen, forpagter, Barritskov	Nr. 22X
Smidstrup, V., købmand, Neder Vrigsted	Nr. 21
Staksrode Brugsforening	Nr. 27
Sørensen, R., restauratør, Smedskærlund	Nr. 22
Østergaard-Hansen, S., gårdejer, Skulsballe	Nr. 37X
Petersen, postmester, Barrit Jernbanestation	Nr. 104B

Fremtiden tilhørte ikke de små telefonselskaber. 1895 sluttede

17 små lokale og private telefonselskaber sig sammen og dannede Jysk Telefon Aktieselskab (JTAS). På Sjælland herskede Københavns Telefonaktieselskab (KTAS) og på Fyn oprettede kommunerne et offentligt telefonselskab (Fyns Telefon). I Nord- og Vestjylland var det for dyrt at oprette telefonforbindelser i forhold til antallet af abonnenter, og staten var allerede inde i disse områder med telegrafstationer. Disse kunne forholdsvis nemt omdannes til telefoncentraler. Statstelefonien kom efter Sønderjyllands tilbagevenden til kongeriget – i 1920 - også til at omfatte det derværende tyske statslige telefonselskab.

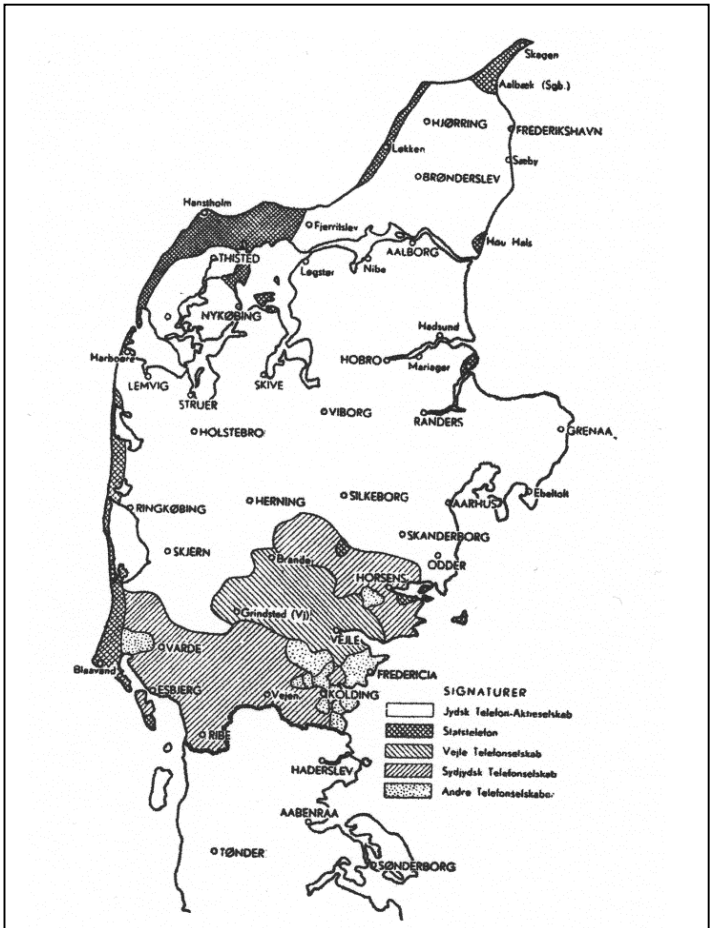

Kort over teleselskabernes udbredelse, ca. 1915

Op gennem 1890´erne og i årene frem mod 1. Verdenskrig fik det offentlige en mere central og regulerende rolle i samfundsudviklingen. Da telefoni syntes at blive en af tidens vigtigste kommunikationsformer måtte det frie telemarked reguleres, og ved lov gennemførtes i 1897 statslig eneret på anlæg og drift af telefoni. Eneretten kunne så gives videre i koncession til regionale selskaber. Herefter fik KTAS koncession på telefonien på hele Sjælland, mens JTAS fik eneret på området i det meste af Jylland, og resten gik til 11 andre mindre selskaber – der i blandt BHT.

Allerede omkring i 1896 var Horsensområdets Telefonselskab fusioneret med Forenede Sydjyske Telefonselskaber (FST), og i 1914 opkøbte JTAS Vejle Telefonselskab. Bjerre Herreds Telefonselskab blev også opkøbt men af FST. Det skete omkring 1915.

Sammenslutningen af BHT og FST kan belyses lokalt af dokumenter i Nebsager Lokalarkiv i Hornsyld. De har arkivalier, der omhandler en strid om retten til at tegne abonnenter i Hornum-området. Striden afgjordes til BHT's fordel; men den anden part var JTAS, der overtog Vejle Telefonselskab i 1914. Ligeledes har man i Nebsager dokumenter, der viser at FST forhandler med abonnenter i Tinghusene vest for Hornsyld i 1917, så der må FST have overtaget BHT.

Udviklingen i JTAS:

FST blev overtaget af JTAS omkring 1922. Da var der 68 abonnenter ved Barrit Central og 17 ved Staksrode Central. Efter 1922 sad JTAS stort set på det jyske telefonområde. Det var dog Statstelefonien, som stod for det nordligste og vestligste Jylland, for Sdr. Jylland - og for det sammenbindende telefonnet mellem byerne og landsdelene – Rigstelefonen.

Både Barrit og Staksrode Central blev oprettede i perioden, hvor telefonselskabet der "ejede" området var FST. Barrit i 1917 og Staksrode i 1919. Anlæggelsen af de mange centraler, nedsætning af 1000-vis af telefonpæle og udspænding af 1000-vis af kilometer tråd var en kæmpeopgave. Det gjaldt i starten, at var der 10 abonnenter i en landsby, kunne de forlange en central af det telefonselskab, der havde koncessionen. Indenfor centralens område var samtalerne stort set gratis indtil 1930-erne, så efterhånden som samtalemængden steg – det gjorde den voldsomt under 1. Ver-

denskrig – blev JTAS's økonomi meget trængt.

Man kan undre sig over, at der overhovedet kunne blive et overskud til aktionærerne. Abonnenterne skulle jo have en telefon og en telefonbog, og der skulle være ansatte på de mange centraler. Centraler og telefonapparater blev købt hos de firmaer, der kunne levere dem, og der skulle arbejdere og teknikere til at etablere, udbygge og vedligeholde det enorme netværk. Yderligere var telefonnettet med luftledninger meget sårbart. Stormvejr og isslag nedlagde i flere omgange store dele af telefonnettet.

Illustr. Fra "Jydsk Telefon-Aktieselskab – 1895-1945."

Hele området var skarpt reguleret af Statens Telefontilsyn, der både fastsatte taksterne og kvalitetskravende for den service, som telefonselskaberne skulle levere. Aktionærerne havde også forventninger om aktieudbytte og der var opstået abonnentforeninger, der havde stor indflydelse på organisationens beslutninger. Så det var nødvendigt at være meget effektiv og økonomisk i telefonselskabet. Kompromisser og løsninger var talrige og kreative.

En økonomisk løsning var fokus på arbejdet med at opsætte stangrækker. Afstanden mellem telefonpælene var afgørende for antallet af telefonpæle og dermed for etableringsudgifterne; men større afstand forøgede også sårbarheden af anlægget i tilfælde af storm og

isslag. Balancen mellem stabilitet og økonomi var så vigtig, at når der skulle anlægges en ny central, var det i en årrække, medens G. Kirk var direktør for JTAS, direktøren selv, der kom og afmærkede pælenes placering langs vejen! Han kontaktede områdelederen, der fik besked på at stille med afmærkningsstænger et givet sted – søndag morgen! - og så skridtede direktøren strækningen og placeringen pælene af medens områdelederen bar stængerne. Når de kom frem til landsbyen, der skulle have central, kontaktede de en håndværks- eller forretningsdrivende i et passende placeret hus og som arbejdede i hjemmet - og så blev der tegnet kontrakt på bestyrerjobbet.

En anden af de økonomiske løsninger var ”partstelefoner”. Fordelene var mindre materialeforbrug og lettere etablering. Generne var dårlig kvalitet, især i tørkeperioder, og at abonnenterne på samme tråd dels kunne lytte med på hinandens samtaler og var forhindret i at foretage opkald, når en anden abonnent brugte ledningen.

Vrigsted-området, der fra starten fik telefoner under Hornsyld Central, var usædvanligt rig på partstelefoner. Om det skyldtes sparsommelighed fra kundernes eller selskabets side, mangel på materialer eller penge eller om det simpelthen blev ”almindeligt” på egnen, er svært at sige. JTAS havde forudset varemangelen i forbindelse med 1. Verdenskrig; men det er ikke sikkert at BHT og FST havde været ligeså forudseende.

Beretning 1 v. Svend Mott:

Partstelefonerne var kun koblet til centralen med 1 ledning. Den anden ledning var sådan set jorden, idet der blev nedgravet en jordforbindelse til telefonen ved abonnenten. Men jordforbindelsen var afhængig af jordens fugtighed, og i tørkeperioder blev den meget dårlig. Så virkede telefonen ikke. Abonnenten klagede til telefonselskabet, der sendte fejlrettere ud for at ordne forbindelserne. Proceduren var fast: Tjekke apparatet ved at puste i hørerøret og mikrofonen – evt. skille delene ad eller udskifte dem, hvis der var mistanke om tekniske fejl eller løse forbindelser. Tjekke strøm og foretage prøveopkald. Hvis ikke det hjalp, så lånte man en spand vand som blev hældt på jordforbindelsen – og så virkede det! Jeg har dog hørt om kolleger, der var ude ved en abonnent, hvor det var

så tørt, at der heller ikke var vand i brønden. De var heldigvis 3 sammen, så de kunne pisse på jordforbindelsen på skift. Det var også nok - men måske en kort frist.

I 1907 var over halvdelen af telefoner i Vrigsted partstelefoner, og i 1931 havde 2/3 af abonnenterne partstelefoner. Vrigsted fik aldrig selv en central.

I Barrit blev centralen oprettet hos barber Christen Thorborg, hvis hus lå på hjørnet ved den nuværende rundkørsel ud for Barrit Skole, og i Staksrode blev centralen oprettet ved smed Peter Jensen på nuværende Staksrodevej 27.

I slutningen af 1920 var økonomien i telefonselskaberne så trængt, at man begyndte at nedlægge små centraler. De var simpelthen ikke rentable. Først blev mindstekravet 20 abonnenter et par år senere 30 abonnenter, og der kom Staksrode Central så ind med 32 abonnenter. Dens overlevelse var kun mulig, fordi den tilsyneladende fra starten havde fået tilknyttet abonnenter fra Løgballe i Vrigsted Sogn og Hyrup i Stouby Sogn.

I begyndelsen af 1930-erne lykkedes det trods telefoniststrejke og kollektive opsigelser fra 1000-vis af abonnenter at reformere abonnentbetalingen, så de mange gratis-services forsvandt. Betalingen kom til at afhænge af brugen, og økonomien stabiliseredes. Det gav overskud til investering i jordkabler, der for længst var sket på rigstelefon- og mellembysnettet. Det forøgede både kvaliteten, sikkerheden og antallet af mulige samtaler.

Teknikken udvikledes til stadighed og JTAS's egne værksteder var langt fremme:

Beretning 2 v. Svend Mott:

Vores værksted havde udviklet en telefonsvarer til installering på centraler. Så kunne kunder, der havde brug for det få afspillet en besked til folk, der ringede til dem, mens de var fraværende.

Da teknikkerne kom ud til den første landcentral, hvor apparatet skulle installeres, fortalte de den kvindelige centralbestyrer om de fantastiske nye muligheder, der nu fik plads i hendes central. Hun var ikke begejstret! Sådan én havde hun da allerede - og noget bedre, mente hun. Hvad?!

Joh, når dyrlægen skulle ud på Vestergård for at tilse en kælvende ko, så ringede han til hende og sagde, hvor han var henne. Hvis der

var nogen, der ringede, fortalte hun, hvor han var henne, og spurgte om hun skulle stille dem ud til Vestergård. Det ku' telefonsvareren vel ikke? Det ku' den godt nok ikke; men hun fik sin telefonsvarer alligevel.

Fra midten af 1930-erne udvikledes og effektiviseredes telefonvæsenet. Nogle lokale årstal:

1954: Staksrode Central blev nedlagt og abonnenterne – 38 husstande – overført til Barrit Central

1959: Telefonledninger og –master blev taget ned og erstattet med nedgravede kabler.

1966-68 Centraler i JTAS-området blev fuldautomatiseret. Samtidigt indførtes 6-cifrede numre til alle abonnenter. Hvis man skulle telefonere til abonnenter i et andet område af landet skulle man også bruge et områdenummer: 01, 02, 03 osv. Barrit-Vrigsted Kommune lå i 05-området, og Barrit Central blev automatiseret i 1968.

1986-87 Områdenummeret skulle bruges til alle opkald – også lokalopkald.

1989 Ciffer 0 – som det første ciffer – udgik. Efterfølgende var et telefonnummer på 8 cifre og det skulle begynde med tallene fra 3-9. Barrit-Vrigsted områdets telefonnumre begyndte herefter med 75.

Telefonvæsenet og dets ansatte i Barrit-Vrigsted Kommune

Barrit Central blev oprettet i 1917 af Forenede Sydjyske Telefonselskaber.

Centralen blev oprettet hos barber Christen Christensen Thorborg på nuværende Barrit Langgade 28 i Over Barrit. Han blev gift 1906, købte grund til hus i 1907, og året efter stod der også hus med barber- og frisørsalon på stedet.

Lidt om Petra og Christen Christensen Thorborg:

Christen C. Thorborg var født 1880 i Kristrup i Gimsing Sogn i nærheden af Struer. Thorborg var ikke hans dåbsnavn, for han blev døbt Christen Christensen Tved; men han kom i pleje hos en familie Thorborg i Barrit, og i 1905 fik han navnebevis på efternavnet Thorborg. Hans forældre var smed Peder Christian Christensen Tved og hustru Ane Christensen. Christen Thorborg blev viet i 1906 i Barrit

Kirke til Petra Sørine Sørensen, født i Neder Bjerre i 1880. Hendes forældre var skrædder Laurs Sørensen og hustru Laura Margrethe Pedersen.

Christen og Petra slog sig ned i huset i Over Barrit og lagde ud med at drive barber- og frisørforretning på stedet. I 1917 blev han kontaktet om at blive centralbestyrer for Barrit Central, tilbuddet blev accepteret, centralen indrettet, og så var han barber og centralbestyrer de næste 34 år.

Christen Thorborg var centralbestyrer til 1951. Han døde året efter i 1952. Hans kone, Petra, var død 3 år før i 1949. De fik i hvert fald 1 datter, Metha Jenny Tved Thorborg, født 1907.

***Beretning 3* v. Gunni Pedersen** (Tidligere trykt i B-V Nyt):

"I hjørnehuset lige over for skolen var der telefoncentral. Selve centralen var stillet op lige indenfor det store vindue ud mod vejen, og der sad altid en telefondame som vi kunne vinke til når vi kom forbi- det var nok lidt mere spændende da vi blev lidt ældre; men hun sad altså der ved en skærm med en masse kontakthuller, som hver havde nummer til de forskellige abonnenter, og på bordet foran var der en masse kontaktsnore som passede sammen to og to, og de var så lange, at de kunne nå over hele skærmen. Når så en abonnent ringede markeredes det ved lyd og en klap faldt ved det pågældende nummer, så brugte hun den ene af snorene. Når hun så fik at vide, hvem den pågældende ville snakke med brugte hun den anden snor til dennes nummer eller til udenbys central.

Centralen ejedes af Chr. Thorborg, og han byggede huset i 1908 og startede som barber og frisør og hans kone som damefrisør- hun hed Petra. Det foregik i gavlen ud mod bagermester A.H. Misser."

1991-B007 Telefonmast ved Barrit Kro, ca. 1950. 100 m. til centralen.

Beretning 4, fra lokalarkivets byvandring i Over Barrit, 2003:

Christen Thorborg var ikke alt for god til det med at være centralbestyrer. Han kunne reagere på opkald, som om de blev foretaget for at genere ham, og det kunne være nødvendigt at sende børnene op til ham for at finde ham og bede ham om at hive stikket ud fra det tidligere opkald, så man kunne foretage et nyt.

I 1951 solgte Thorborg huset til Thyra Augusta & Hans Peter Petersen. Jobbet som centralbestyrer fulgte med.

Lidt om Thyra og Hans Peter Petersen (Kilde: Frode Petersen):

Thyra Augusta Petersen, født 1903 i Juelsminde. Datter af portør Anders Andersen og hustru Kirsten Mariane Elisabeth, født Sørensen. Thyras far var bådsmand, der bl.a. havde sejlet med fregatten Jylland. Omkring vielsen gik han i land og blev portør. Han blev senere lokomotivfører på Horsens-Juelsmindebanden. De blev ikke boende i Juelsminde; men flyttede efter brylluppet til Kirkholm i As Sogn, hvor Thyras mor døde allerede i 1908. Som enkemand flyttede hendes far til Blæsbjerg ved Klejs.

Hans Peter Petersen, født 1900 på Vindbølgård i Klejs. Søn af gårdejer Peder Petersen og hustru Ane Katrine, født Sørensen. Han blev møller i Klejs Mølle.

Thyra Augusta Andersen og Hans Peter Petersen blev gift 1927 i Klejs Kirke. Han ejede Klejs Mølle; men de boede til leje i møllerboligen, hvor centralen var installeret. I 1934 købte de boligen, og Thyra blev centralbestyrer for Klejs Central.

1946 blev Hans Peter Petersen for syg til møllerarbejdet, så de solgte møllen og centralen til vognmand Arne Christiansen, der kom fra Klejs Mølleby. De byttede faktisk bolig med Arne Christiansen.

Hans Peter Petersen fik arbejde som kontormand ved Klejsgård Mosteri, men var i realiteten for syg til arbejde.

Ret kort tid efter salget af møllen fik de mulighed for at købe centralen i Holsted By i Sydjylland, hvor Thyra blev ansat som centralbestyrer. De ville imidlertid gerne tilbage til hjemegnen, så da jobbet som centralbestyrer blev ledigt i Barrit i 1951 købte de huset på Barrit Langgade 28, og Thyra Petersen blev centralbestyrer - et job som hun bestred frem til omkring 1965. De fik 2 sønner Bent og Frode.

Hans Peter Petersen døde i Barrit i 1953. Thyra Augusta Petersen flyttede omkring 1968 til Horsens i en lejlighed, senere til Juelsminde, hvor hun døde på Birkelund Plejehjem i 1998.

2016-B117 Barrit Central, 1952

Thyra Petersen blev altså ansat som centralbestyrer. Det job hun påtog sig var bl.a. beskrevet i nedenstående reglement:

Centralernes tjenestetider og opringningsafgifter 1951 (Centraler med 10-200 abonnenter). Centralerne kan benyttes døgnet rundt, men udenfor ordinær tjenestetid opkræves en afgift – ud over samtalens pris:

Ordinær tjenestetid: Hverdage om sommeren: Kl. 7 – 20. Udenfor ordinær tjenestetid: Kl. 20 – 22 +25 øre, kl. 22 – 7 +50 øre.

Ordinær tjenestetid: Hverdage om vinteren: Kl. 8 – 20. Udenfor ordinær tjenestetid: Kl. 20 – 22 +25 øre, kl. 22 – 8 +50 øre.

Ordinær tjenestetid: Søn- og helligdage: Kl. 8 – 11. Udenfor ordinær tjenestetid: kl. 11 – 8 + 50 øre.

Der blev i Thyra Petersens tjenestetid tilknyttet en række andre aktiviteter til centralen. Der blev oprettet håndkøbsudsalg fra Hornsyld Apotek i det lokale, som Thorborg havde haft barbersalon i. I slutningen af 1950-erne oprettede Bjerre og Hatting Herreders Spare- og Lånekasse filial i en tilbygning mod øst. Rutebilerne indleverede og afhentede også pakker i centralen, så der var nok at lave indtil centralen blev automatiseret.

Thyra Petersen var ikke alene om at passe centralen. Der var ansat en telefondame til at afløse. I hvert fald har 2 kvinder fungeret som afløsere, hvoraf Edith Jensen, gift med ”Rudolf Maler”, var den ene.

Thyra Petersen ved centralbordet, ca. 1960.

Beretning 5, fra lokalarkivets byvandring i Over Barrit, 2003:

Thyra Petersen var meget aktiv. Hun vidste alt om alle og kunne oplyse de telefonerende om hvor abonnenterne var, hvis de ikke lige var hjemme. Hun havde også håndkøbsudsalg fra apoteket og fungerede i det hele taget som byens ”doktor”. Man kunne også indlevere og afhente pakker til/fra Horsens, Vejle og Juelsminde, pakker der kom med rutebilerne, der stoppede ved centralen.

1965 overtog Klara Cecilie Knudsen stillingen som centralbestyrer indtil centralens automatisering i 1968.

Barrit Central, Kirkebro 1b, 2016 – og den gamle central ses til venstre i billedet.

Fra 1968 lå – og ligger – Barrit Central på Kirkebro 1B, hvor TDC købte en grund og opførte en lukket centralbygning med en moderne fuldautomatisk central.

Centralbaren:

Ejendommen på Barrit Langgade blev købt af Børge E. Pedersen. Denne oprettede en bodega, der kom til at hedde ”Centralbaren” og var et velbesøgt mødested i nogle år – også under de næste ejere Else og Arne Thykjær Jensen, der overtog ejendommen i 1975.

Staksrode Central blev oprettet 1919 af Forenede Sydjyske Telefonselskaber.

Centralen blev oprettet hos smeden i Staksrode, Peter T. Jensen, der havde smedeforretning på nuv. Staksrodevej 27. Han have købt ejendommen af Marius Hansen i 1904. Ejendommen havde været handlet mange gange i slutningen af 1800-tallet, om der var smedeforretning ved overtagelsen er ikke til at vide.

Lidt om Lovise og Peter T. Jensen:

Peter T. Jensen blev født 14/3 1879 i Væhr Sogn nordøst for Horsens. Han var søn af husmand Jakob Jensen og hustru Barbara, født Pedersen, på Stensballe Mark. Han blev gift 1903 med Lovise Lorentsen, datter af husmand Christen Lorentsen og hustru Ane Kirstine Nielsen på Vinding Mark.

De købte altså ejendommen på Staksrodevej 27, drev smedeforretning og fik børn. Ved folketællingen i 1940 havde de 5 levende sønner og 1 datter. Et barn var død fra dem. Børnene hjalp til og flere kom i smedelære hos faderen.

1919 var der abonnenter nok i området til at oprette en telefoncentral og Peter Jensen blev tilbudt jobbet som centralbestyrer.

1931 var antallet af abonnenter 32, hvor de 18 boede i Barrit eller Vrigsted sogne. Resten boede i Stouby Sogn. Omkring begyndelsen af 1930 nedlagde man centraler med under 30 abonnenter, hvor Staksrode lige klarede sig. Peter Jensen bestred jobbet som centralbestyrer indtil sønnen, Jakob, overtog det på et tidspunkt mellem 1931 og 1940.

Beretning 6, fra lokalarkivets byvandring i Staksrode, 2008:

Økonomien i smedjen var noget blandet en overgang i 1930-

erne. Der var selvfølgelig smedjen, som den gamle smedemester drev med sønnen Karl som smedesvend. Der var apotekerudsalg fra Hornsyld Apotek i forbindelse med centralen, som blev drevet af sønnen, Jakob. Varerne i apotekerudsalget var noget dyrere end i Hornsyld; men der var jo også et stykke vej til Hornsyld. En tredje søn, "Lille Børge" Jensen (han var simpelthen mindre end "Store Børge" Brund) drev lillebilforretning. Han blev på et tidspunkt gift, og han og konen – sammen med nogle af brødrene – overtog og drev Barrit Kro. 2 andre sønner Svend og Niels gik ud som daglejere i en periode. Niels drev købmandsforretningen i kroen, da det kom dertil.

2008-B088 Staksrode Smedje og Central, ca. 1955.

Både Peter T. Jensen og hans kone Lovise døde i 1950. Børge Jensen købte ejendommen af sine søskende; men der var en klausul om, at Jakob Jensen skulle have ophold for sin livstid og have en stue til rådighed, så han kunne fortsætte med at passe centralen.

Jakob Jensen var søn af Lovise og Peter Jensen, født 24/2 1904 i smedjen i Staksrode. Han var den ældste af 6 søskende og kom i smedelære hos faderen. Han var imidlertid noget svagelig af

helbred, så på et tidspunkt overtog han stillingen som bestyrer af telefoncentralen. Der skete mellem 1931 og 1940, idet han ved folketællingen i 1931 var smedesvend hos faderen og i 1940 var ”pensionær der ernærer sig som centralbestyrer”.

Staksrode Central blev nedlagt i 1954 og de 38 abonnenter overført til Barrit Central.

Jakob Jensen flyttede efter centralens lukning op til i Barrit Kro, som hans bror og svigerinde drev; men efter nogle år her flyttede han ned til en søster og svoger i Løgballe, hvor han døde i 1966. Han blev begravet på Barrit Kirkegård

Beretning 7, v. Åge Bennedsen:

Centralen i Staksrode lå i smedeboligen. Man gik ind ad hoveddøren og lige indenfor førte døren til højre ind til centralen. Her sad Jakob Jensen, der var kendt for sin gode hukommelse for tal, bl.a. telefonnumre og fødselsdage – heldigvis! kan man sige. Han var noget svagelig, og især de sidste år var han meget sengeliggende. Han fik ord for at være dranker; men det hang sammen med, at han altid havde en flaske vand ved hånden, så han kunne skylle en pille ned uanset om han var hjemme eller med rutebilen. Folk troede det var spiritus!

Omkring 1950 lejede smed Karl Hansen i Vrigsted smedeforretningen og var i Staksrode nogle gange om ugen; men i 1956 blev den købt af gårdejer Niels Hansen. Siden har der været almindelig bolig i ejendommen.

Telefonforbindelser i Vrigstedområdet:

Vrigstedområdet blev betjent af hele 3 centraler: Løgballe af Staksrode Central, Smedskær af Barrit Central og resten af Vrigsted Sogn af Hornsyld Central.

Beretning 8, v. Erik Nielsen:

Fra begyndelsen, hvor Vrigsted havde telefonforbindelse, hørte området under Hornsyld Central; men omkring 1959 blev forbindelserne kabellagte og det medførte ændringer: Neder Vrigsted og Smedskær kom under Barrit Central, og Over Vrigsted med Nedervej og Stevnsvej ned til Vrigsted Skole forblev under Hornsyld. Løgballe hørte, som nævnt, under Staksrode Central fra dennes oprettelse. Efter kabel-lægningen kom abonnenterne under Barrit

Central. Men det var besværligt med 3 centraler i så lille en by som Vrigsted. Man skulle jo ringe til centralen, omstilles til en af de andre centraler, og der blev abonnenten så kaldt op og forbundet.

Der var mange parts-telefoner under Hornsyld Central. Vi deltes om et nummer. I mit barndomshjem havde vi f.eks. nr. 21y. Der var 3 andre abonnenter på nummeret – u, v & x. Vi delte nummer med købmand Chr. L. Sørensen i Neder Vrigsted, tømrer Rasmus Rasmussen og vognmand Søren Chr. Frederiksen. De var besværlige at have nummer sammen med. Det var 3 forretninger med mange samtaler ud over deres private samtaler. Der kunne kun tale én af gangen, så når vi ville tale med nogen, skulle vi løfte røret og høre, om der var nogen af de andre, der havde forbindelse i forvejen, før vi ringede op. Hvis vi kom til at dreje håndsvinget afbrød vi jo deres samtale

Beretning 9, v. Erik Nielsen:

Jeg husker – det var nok i 1942 - at vi fik uanede mængder af sne og frost. Det var helt galt på Hornsyldvej, fra Kirkemands skov og op forbi Østermølle mod Hornsyld. Dengang var der levende hegn, på begge sider af vejen. Der var vedvarende snefygning fra øst. Man prøvede at kaste vejen igennem sydfra, op til Østermølle. Det foregik på den måde, at man kastede sneen op i "bænke". Der var 3 bænke, hvor snekasterne smed sneen op til hinanden.

Alle folk i gårdene var udkommanderet til snekastning. Jeg husker vi børn kunne gå oven på det opkastede sne og bøje os ned og løfte telefonledningerne. Snekasterne måtte jo ikke dække ledningerne til med sne. Men vejen føg til igen, så opgav man snerydningen. Derefter foregik al trafik over markerne.

Alle havde en hestetrukken slæde. Det var værst for mælkekuskene, de skulle jo på mejeriet hver dag. Min far lånte en ekstra hest til mælkekusken fra Vrigsted. Det var nødvendigt for at trække mælkeslæden. Der blev også brugt ski. Alle – både vi børn og vores forældre – havde ski dengang. Jeg og en kammerat kørte endda med hundeslæde - helt til Barrit.

Det var nok året efter, i 1943, at vi sidst på vinteren fik et rigtig slemt isslag. Da røg alle telefonledningerne ned, og masterne knækkede. Jeg husker ikke hvor længe telefonforbindelsen var væk, men telefonarbejderne arbejdede meget langsomt dengang.

Den dag det skete, stod vi børn i skolegården og så, at der knækkede en elmast ud for skolen, og den trak så alle master ned til Neder Vrigsted med sig. Der lå højspændingsledningerne så nede på jorden i selve skolegården! De var nok 12 til 15 cm tykke af is. Jeg husker, at læreren strengt forbød os bare at komme i nærheden af dem. Det var jo 10.000 Volt-ledninger. Transformatoren stod dengang i hjørnet af skolegården.

Min far og alle naboerne var ude for at slæbe masterne ud på marken. Det tog 3 uger, før vi fik strøm igen. Jeg husker også, at far måtte køre ud på Vrigsted Vestermølle for at få malet korn i den periode.

Benyttede kilder:

Arkivalier i Barrit-Vrigsted Lokalarkiv

Arkivalier i Nebsager Lokalarkiv – tak for imødekommenhed og god hjælp.

Hjemmesider:

Rigsarkivets www.arkivalieronline.dk Kirkebøger, folketællingslister og ejendomsdata i tingbøger og realregistre.

Statens InformationsSystem - om ejendomsdata: www.OIS.dk

Lokalarkivernes søgebase: http://arkiv.dk

Torben B. Sørensens hjemmeside www.gravsten.dk med fotografier af gravsten fra en stor del af Danmarks kirkegårde.

Finn Skriver Laursens hjemmeside om Horsensegnens posthistorie: http://finnskriver.dk/historie-posthistorie/

Aarhus Universitets hjemmeside: www.danmarkshistorien.dk om Jydsk Telefon A/S, 1895-1995.

Post & Tele Museets hjemmeside www.ptt-museum.dk om telefonens historie.

Historiske værker:

Danmarks Posthuse, 1624-1989 af Vagn Jensen m.fl. Udgivet af Kjøbenhavns Philatelistklub, 1990.

De Gamle Telefoncentraler i Østjydske Distrikt af Paul H. Sørensen. Udgivet af Jydsk Telefon, ca. 1982.

Det Kongelige Danske Postvæsen – personalhistorisk pragtværk, af Johannes Madsen, ca. 1905.

Gregers Kirk og hans Telefonfolk, af K.A. Schmidt. Udgivet af Jydsk Telefon-Aktieselskab, Århus, 1962.
Jydsk Telefon-Aktieselskab, 1895-1945, ved Emanuel Sejr. Udgivet af Jydsk Telefon-Aktieselskab, Aarhus, 1945.
P og T's Historie. 4-binds værk.
"Over Barrit" og "Staksrode" af Viggo Nielsen, 2002.
Regler for Telefonering – fra 1. jan. 1907. Udgivet af Bjerre Herreds Telefonselskab, 1907.

Samtaler og interviews:

Derudover har en række personer fortalt og givet interviews om deres kendskab til og oplevelser i forbindelse med skriftets temaer: post- og telefonvæsnernes historie, udvikling og ansatte i tidligere Barrit-Vrigsted Kommune.

De er:

Peter Frederiksen, afdøde landpost i Vrigsted
Preben T. Rasmussen, tidligere postbud i Barrit.
Palle Vestergaard Nielsen, tidligere postafløser i Barrit.
Svend Mott, tidligere områdechef i Teleområde Horsens.
Elinstallatør Lüders, ejer af Barrit Postbutik, 1991-2003.
Erik Nielsen, tidligere gårdejer i Vrigsted og medarbejder i Barrit-Vrigsted Lokalarkiv.

Telefonsamtaler:

Endelig har vi forstyrret en stribe mennesker, der er i familie med eller kendte nogle af de personer, der var ansatte i post- eller telefonvæsnerne. Mange tak for imødekommenhed, tålmodighed og billeder!

Frode Petersen, søn af Thyra Petersen, centralbestyrer i Barrit
Åge Bennedsen, nevø til Jakob Jensen, centralbestyrer i Staksrode.
Flemming Møller-Pedersen, tidligere medejer af Austin-Morris i Barrit før den blev til Barrit Postekspedition 1984-1991.

- og forhåbentlig ikke alt for mange glemte! Det er ikke manglende taknemmelighed, men manglende overblik!

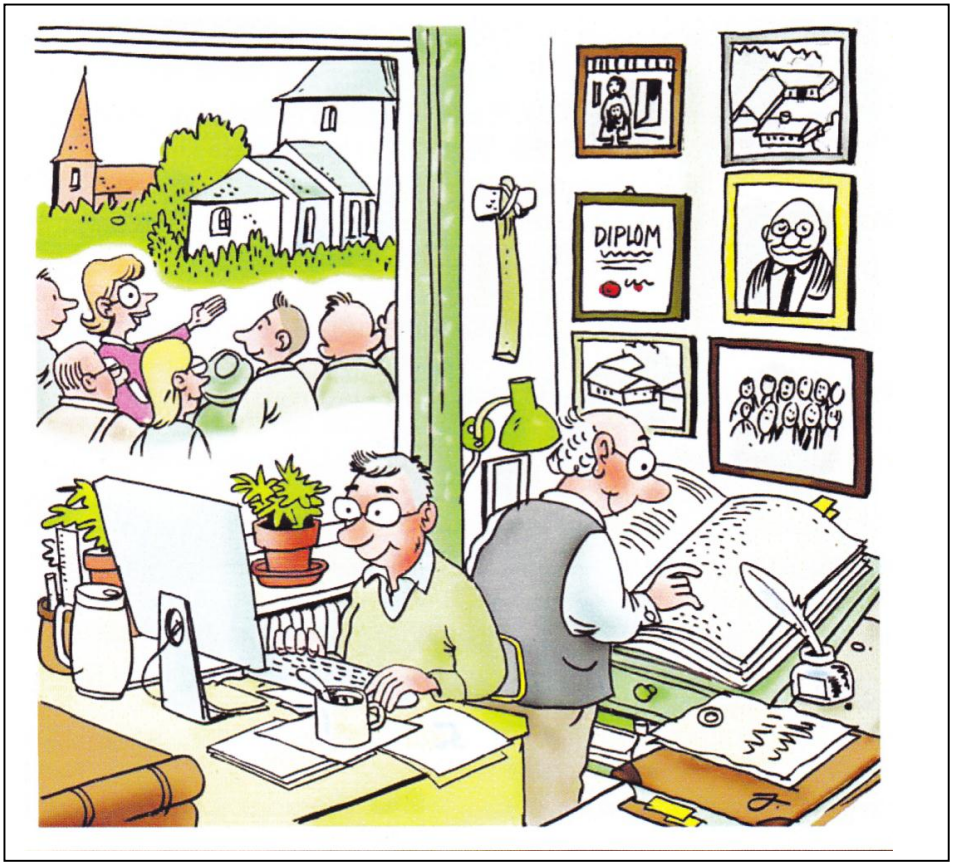

Med dette dejlige billede om ”livet som 40-årig” – når man er et arkiv -

vil vi gerne udtrykke ønsket om interesse og fæl-lesskab mange år fremover med vore medlemmer og venner.

Mange hilsener fra Barrit-Vrigsted Lokalarkiv